

แนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ : ศึกษากรณี ภูทับเบิก
อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

โดย

พันเอก กิตากร จันทรา
รองผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ 1
กองทัพบก

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565-2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พันเอก กิตากร จันทรา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
ลักษณะวิชา การทหาร
ผู้วิจัย พันเอก กิตากร จันทรา **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 65

การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหามีความถูกต้องเหมาะสมกับสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ พื้นที่ภูทับเบิกเป็นพื้นที่ป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ที่อยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A ชั้น 1B และชั้น 2 ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำป่าสัก ถูกบุกรุก ถิ่นครอง โดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ และนำไปก่อสร้างโรงแรม สถานที่พักตากอากาศ และร้านค้าที่มีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจ อีกทั้งสิ่งก่อสร้างยังมีความไม่มั่นคงแข็งแรง ตามหลักวิศวกรรมหรือมาตรฐาน ความปลอดภัยด้านวิศวกรรม ปิดกั้นทางไหลของน้ำ และเสี่ยงต่อการพังทลายของดิน อันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และความเสียหายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ได้ ดังนั้นเพื่อเป็นมาตรการในการระงับปราบปราม และป้องกันการกระทำที่มีผลกระทบในพื้นที่ดังกล่าว ทางจังหวัดเพชรบูรณ์ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ดังกล่าว ตามคำสั่ง คสช. ที่ 35/2559 ลง 5 กรกฎาคม 2559 มาโดยตลอด ซึ่งในการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อส่วนราชการ และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ดังนั้น จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้จัดให้มีแนวทางการแก้ไขปัญหามาโดยการใช้แผนแม่บทเฉพาะด้าน 6 แผนขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหามาโดยส่วนราชการ และประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

- 1.1 แผนบริหาร และจัดการพื้นที่ภูทับเบิก
- 1.2 แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน
- 1.3 แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย
- 1.4 แผนการจัดการพื้นที่ที่ดินทำกิน
- 1.5 แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้
- 1.6 แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

หน่วยงานของรัฐควรเร่งรัดดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยเร็วและจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแก่ราษฎร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป และผู้ประกอบการบ้านพักตากอากาศหรือรีสอร์ท ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนในที่ดินทำกิน ตลอดจนควรที่จะมีการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ภูทับเบิก อย่างต่อเนื่อง ต่อไป โดยจะต้องมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่เหลือเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุน

Abstract

Title	The solution for encroachment problem solving in Phu thap boek, Lom Kao District, Phetchabun.
Field	Military
Author	Col. Gidargorn Jantra Course NDC class 65

This study, **“The solution for encroachment problems solving in Phu thap boek, Lom Kao District, Phetchabun”** have objective to study the problem and to propose suitable and practical guidelines for solving this problem.

According to the Forest Act, B.E.1941, Phu Thap Boek considered to be watershed forest class 1A, 1B and 2. Phu thap boek area is an important watershed of the Pa Sak River. Unfortunately, there were many encroached and illegally owned, mostly for business buildings such as hotels, resorts and shops .In addition, these illegal buildings were substandard constructed, risk to collapse, blocking the flow of nature river and high risk to make landslide. These may cause an accident and damage to life and property of tourists and people in the area and also affect the ecosystem.

Therefore, as a regulation to prevent these illegal actions, the Phechabun provincial administration and related government agencies have demolished many buildings that illegally encroached in this area according to NCPO Order No. 35/2559, dated 5 July 2016.

The Phechabun provincial administration has proposed a solution to solve this problem in cooperation with others government organizations and local people using 6 plans as follows.

1. Phu thap boek area management plan
2. Temporarily permitted area management plan
3. Residential area management plan
4. Workplace area management plan
5. Forest area management plan
6. public area management plan

Government organization should immediately and lawfully implement these plans. Also have public relations to create the understanding of the people, both local and entrepreneur. Along with creating awareness people to love

there land and also have plans to continually develop Phu Thap Boek area.
With the one agency as the main responsibility and others as support agencies.

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา “ แนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ : ศึกษากรณี ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ” ตามหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก ซึ่งเกิดขึ้นมานานแล้ว และยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปรับผิดชอบโดยตรง ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยนี้คือรูปแบบ (Model) ในการดำเนินการเพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ดังกล่าว ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีความต่อเนื่อง เป็นผลดีต่อส่วนรวมในพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรต่างๆ รวมทั้งผู้ที่สนใจ นำไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก หรือโครงการพัฒนาพื้นที่อื่นๆที่มีสภาพของปัญหาหรือเงื่อนไขที่ใกล้เคียงกัน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาพื้นที่หรือเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

พันเอก

(กิตากร จันทรา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษา และเดินทางกลับไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จึงสำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ทรงวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันมีคุณค่ายิ่ง รวมถึงผู้ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ทั้ง 9 ครั้ง ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่จริงอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศทุกท่าน และผู้บังคับบัญชาที่กรุณาให้แนวความคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้ารับการศึกษาในสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งราษฎรในพื้นที่ภูทับเบิก ซึ่งผลของการวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยเหลือ และผลักดันให้มีการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้ราษฎรมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือให้ข้อคิดเห็นตลอดจนให้คำแนะนำ อีกทั้งผู้วิจัยต้องขอบคุณเจ้าหน้าที่ของกองพลทหารม้าที่ 1 ทุกท่านที่ให้ข้อมูล และสนับสนุนการจัดทำเอกสารวิจัยครั้งนี้

พันเอก

(กิตติกร จันทรา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อ		ก
Abstract		ข
คำนำ		ค
กิตติกรรมประกาศ		ง
สารบัญ		จ
บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	วิธีดำเนินการวิจัย	5
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
	คำจำกัดความ	6
บทที่ 2	แนวคิด ทฤษฎี นโยบายของรัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์	8
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ	9
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	11
	นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดที่ทำกินเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน	13
	ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์	15
	ความเป็นมาของการขอใช้พื้นที่	16
	ความเป็นมาของการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	17
	เหตุผลความจำเป็นที่ต้องการดูแลกลุ่มเป้าหมาย ชาวเขา	19
	พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราชบรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2517	20
	นโยบายและวิธีการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
	แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พุทธศักราช 2560-2565	27
	สรุป	30
บทที่ 3	การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม	32
	ประเด็นการรับรู้หรือรับทราบถึงปัญหาการบุกรุกพื้นที่	33
	ประเด็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ราษฎรทำผิดเงื่อนไขการใช้ที่ดินทำกิน	33
	ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคารขายที่ดิน	36
	ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหารและป่าไม้	39
	ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคารบุกรุกพื้นที่	41
	การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
การวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก	46
ตำบลวังบาล และตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์	
แผนการบริหารและจัดการพื้นที่ภูทับเบิก	48
แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน	49
แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย	50
แผนการจัดการพื้นที่ทำกิน	50
แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้	51
แผนจัดการพื้นที่ส่วนกลาง	52
การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (TOWS Matrix)	52
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	56
สรุป	56
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	57
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	62
แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การบุกรุกพื้นที่ : ศึกษากรณีภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์	63
ประวัติย่อผู้วิจัย	66

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูทับเบิกตั้งอยู่ในเขตท้องที่ ตำบลวังบาล และ ตำบลบานเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,768 เมตร ราษฎรได้เขาคြอบครองและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ เพื่อทำการเกษตรแบบขั้นบันไดตามภูเขา อันเป็นต้นเหตุทำให้ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย และถูกทำลาย

ภูทับเบิกได้รับการจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ที่ให้ กรมประชาสงเคราะห์ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ ปัจจุบันกินพื้นที่ในเขตติดต่อระหว่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย ออกจากเขตป่าไม้ถาวร รวม 212,500 ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 175,000 ไร่ พื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 21,875 ไร่ และพื้นที่จังหวัดเลย จำนวน 15,625 ไร่ เพื่อให้เป็นเขตที่ดินจัดสรร เพื่อการเกษตรกรรม และการอยู่อาศัย แต่เนื่องจากในห้วงเวลาดังกล่าวประสบปัญหาด้านความมั่นคง ประกอบกับสภาพภูมิประเทศเป็นป่าไม้ และภูเขาสูงใหญ่ – น้อยสลับซับซ้อน บางพื้นที่สูงชัน เป็นต้นน้ำลำธารที่มีฝนตก หนาแน่น กรมประชาสงเคราะห์จึงพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นการสมควรที่จะนำที่ดินดังกล่าวมาออกเอกสารสิทธิ ให้แก่ราษฎรตามพระราชบัญญัติจัดที่ดิน เพื่อการครองชีพ พุทธศักราช 2485 เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดดินตกอยู่ในการครอบครองของราษฎร และไม่อยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้ที่ดินถูกจำหน่ายจ่ายโอน และเปลี่ยนมือไป จึงไม่มีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง โดยแนวทางในการบริหารจัดการในรูปแบบของการให้สิทธิครอบครองเพื่ออยู่อาศัย และทำกินแทน ดังนั้น นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก และ จังหวัดเลย จึงไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย

ในปีพุทธศักราช 2544 เกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลน้ำซุ่น และตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องมาจากฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน เกิดดินโคลนถล่มจากภูเขาสูงชัน ทำให้ราษฎร เสียชีวิต 131 คน บาดเจ็บ 109 คน สูญหาย 5 คน และมีราษฎรได้รับความเดือดร้อนอีก 1,749 ครอบครัว 8,889 คน ซึ่งจากการตรวจสอบหาสาเหตุการเกิดอุทกภัยดังกล่าวพบว่าเหตุการณ์ในครั้งนั้นสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินทำกิน การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ การบุกรุกสภาพป่าไม้เชิงเขา ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรง ทำให้น้ำท่วมอย่างรวดเร็ว และแรงชะล้างหน้าดินพังทลาย ตามลักษณะทางธรณีวิทยา สภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันสูง หรือมีทางน้ำคดเคี้ยว จะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มได้ง่าย รัฐบาลจึงจัดให้มีการสำรวจการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในลักษณะต่างๆ อันอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติรวมถึงกรณีการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้ได้มีการสำรวจ

และจัดทำแนวเขตในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร ชาวเขาใน
 พื ัน ที่
 ซึ่งผลจากการสำรวจ พบว่า ที่ดินที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขากันออกจากพื้นที่ป่าจากเดิม
 175,000 ไร่ สมควรให้คงไว้ใช้ประโยชน์เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและ ทำกิน 47,121 ไร่ แบ่งเป็น
 เขตอำเภอเขาค้อ 33,674 ไร่ และเขตอำเภอหล่มเก่า 13,447 ไร่ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ปรากฏ
 อยู่ในมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 อย่างแท้จริง สวนพื้นที่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์
 ได้ทำการส่งคืนให้กับกรมป่าไม้ จำนวน 127,879 ไร่ จากจำนวน 132,626 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพ
 ลุ่มน้ำชั้น 1A ชั้นที่ 1B และ ชั้นที่ 2 จัดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ตามปรากฏใน
 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 ที่เห็นชอบการแก้ไขปัญหาราษฎรบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตนิคม
 สร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งทางราชการยังไม่ให้เข้าใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 และดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้ และธรรมชาติ โดยให้กระทรวงแรงงานสวัสดิการสังคม โดยกรมประชาสัมพันธ์
 รับเรื่องดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมป่าไม้ เพื่อหาแนวทางปรับปรุง
 พื้นฟู โดยให้กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมมอบพื้นที่ให้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อดำเนินการ
 ศึกษาความเป็นไปได้ที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ โดยการจัดตั้งกองทุนร่วมลงทุน
 หรือใช้การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยให้ประสานการดำเนินการในรายละเอียด
 กับกระทรวงอุตสาหกรรมต่อไป นอกจากนี้ยังให้กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับกรมป่าไม้ พิจารณา
 และดำเนินการในทำนองเดียวกัน ให้ครอบคลุมถึงพื้นที่ป่าในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งอยู่ในความดูแล
 ของกรมประชาสัมพันธ์แต่ยังมีได้ใช้ประโยชน์ด้วย และให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ

ปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าของบุคคลภายนอก และราษฎรชาวเขา
 เผ่าม้งทั้งใน และนอกพื้นที่ เพื่อประกอบธุรกิจรีสอร์ท เพื่อการท่องเที่ยว ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดิน
 ผิดวัตถุประสงค์ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ซึ่งให้จัดเป็นที่ทำกิน
 และที่อยู่อาศัย แม้ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจะทำการเกษตรโดยประกอบอาชีพปลูกกะหล่ำปลีเป็นส่วนใหญ่
 แต่ในช่วงที่มีการส่งเสริมให้ภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก
 แต่ไม่มีที่พักเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจึงแบ่งพื้นที่เพื่อก่อสร้างที่พักหรือรีสอร์ท
 รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38
 จังหวัดเพชรบูรณ์ (ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน) หน่วยงานในสังกัด
 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เคยมีคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว แต่ศาลปกครองพิชณุโลก
 ได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับที่ให้ผู้ปลูกสร้างอาคารรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทำให้ไม่สามารถควบคุมการก่อสร้าง
 อาคารสิ่งปลูกสร้างได้ ก่อให้เกิดการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างอย่างไร้ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 และอาจมีความไม่มั่นคงแข็งแรง เป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยว และประชาชนได้

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้ส่วน
 ราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคม
 และสวัสดิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ
 สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประชุมหารือบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เร่งรัดสำรวจรีสอร์ท คัดกรองผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินภูทับเบิก

3

ออกแบบแผนผังการใช้ที่ดิน และสำรวจทำผังภาพรวมทั้งหมดของที่ดิน จำนวน 47,121 ไร่ สำหรับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลคดีความ และเร่งรัดดำเนินการ และป้องกันมิให้ก่อสร้างใหม่ ส่วนกระทรวงมหาดไทย ประกาศผังเมืองรวม และบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เร่งฟื้นฟูระบบนิเวศ ป้องกันการเกิดภัยพิบัติ เช่น การป้องกันดินถล่ม และดูแลการจัดการขยะสุขอนามัย ระบบสาธารณสุขปภค

ซึ่งต่อมาได้ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยกรมการท่องเที่ยวบูรณาการทำงานแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิกอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีอุปสรรคในการดำเนินการตามระเบียบข้อกฎหมาย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับราษฎรในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกิน และที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ ทำให้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่สามารถแก้ไขให้คลี่คลายลงได้ อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เพื่อแก้ไขปัญหา โดยออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35/2559 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 เพื่อบรรเทาการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในพื้นที่ตำบลวังบาล ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยอาศัยกลไกการระงับปราบปราม และป้องกันการกระทำการที่มีผลกระทบในพื้นที่ป่าภูทับเบิก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้มีการเร่งรัดฟื้นฟูป่าภูทับเบิกให้กลับคืนสู่สภาพเดิม รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีคำสั่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ 1519/2559 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2559 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในพื้นที่ ตำบลวังบาล ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35/2559 โดยมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำการรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้าง รีสอร์ท อย่างต่อเนื่อง และมีราษฎรชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ 50 ราย ซึ่งเป็นเจ้าของรีสอร์ทได้ร้องขอความเป็นธรรม เนื่องจากมาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของพวกตน ซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์ พิจารณาเห็นความจำเป็น สมควรจัดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของราษฎรชาวเขาเผ่าม้งดังกล่าวให้น้อยที่สุด

และทางจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เสนอแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พุทธศักราช 2560 - 2565 เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่จังหวัดเพชรบูรณ์เสนอ โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดประชุมทบทวนผลการศึกษา (ร่าง) แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พุทธศักราช 2560 - 2565 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560 โดยได้ปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบเป็นที่เรียบร้อย ซึ่งแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาภูทับเบิก พุทธศักราช 2560 - 2565 จะประกอบด้วยแผนเฉพาะด้าน 6 แผน ดังนี้

1. แผนการบริหาร และจัดการพื้นที่ภูทับเบิก
2. แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปร

4

3. แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย
4. แผนการจัดการพื้นที่ดินทำกิน
5. แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้
6. แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

การดำเนินการในปัจจุบัน จังหวัดเพชรบูรณ์ได้มอบหมายให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 (สาขาพิษณุโลก) ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ดังกล่าวแล้ว สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

พื้นที่แต่ละประเภททั้งหมด จำนวน 13,447 - 2 - 52 ไร่ ประกอบด้วย

- 1 พื้นที่ส่วนราชการ พื้นที่ส่วนกลาง จำนวน 512 - 0 - 5 ไร่
- 2 พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน จำนวน 7,369 - 1 - 12 ไร่
- 3 พื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ป่าชุมชน ป่าถาวร และพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ
จำนวน 5,566 - 1 - 35 ไร่

พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A (ต้องดำเนินการขออนุญาตใช้ประโยชน์จากกรมป่าไม้ และขอผ่อนผันมติคณะรัฐมนตรี) จำนวน 6,515 - 1 - 92 ไร่

เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2563 ตัวแทนกลุ่มชาวเขาเผ่าม้งภูทับเบิก ร่วมกับตัวแทนกลุ่มชาวไทยภูเขาแม่ฮ่องสอน เข้ายื่นหนังสือเรียกร้อง ณ รัฐสภา กรุงเทพมหานคร ขอความเป็นธรรมให้แก่ไขปัญหาภูทับเบิก และขอให้เพิกถอน คำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35/2559 เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก

แนวทางการปฏิบัติของจังหวัดเพชรบูรณ์ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ปัจจุบัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ยึดถือตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 23 มิถุนายน 2563 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน และส่วนราชการในพื้นที่ โดยใช้แผนแม่บทเฉพาะด้าน 6 แผน ในแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังกล่าว โดยกรมป่าไม้ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับส่วนราชการ และประชาชนในพื้นที่ได้ปฏิบัติตามดังนี้

1. ผ่อนผันให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐใช้พื้นที่ต่อไป โดยดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ และกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้
2. ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประเภทต่างๆ ตามแนวทางปฏิบัติที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้กำหนดไว้ให้ถูกต้องตามระเบียบ และกฎหมายต่อไป
3. หากปรากฏว่ายังมีส่วนราชการหรือองค์การของรัฐใดเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตอีก ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
4. มิให้ส่วนราชการทุกหน่วยจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการ ที่ดำเนินการในพื้นที่ป่าไม้ที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้
5. ในกรณีฉุกเฉิน และมีความจำเป็นในการปรับปรุง และซ่อมแซมเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร ให้สามารถดำเนินการไปพลางก่อนได้ และแจ้งให้กรมป่าไม้ทราบภายหลัง

เช่น กรณีเกิดเส้นทางหรือถนนที่ยังไม่ได้รับอนุญาตถูกน้ำไหลบ่า ทำให้ทางขาด ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มีความถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกในพื้นที่ภูทับเบิก ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ในพื้นที่ จนเป็นสาเหตุให้ราษฎรทำการบุกรุกพื้นที่ป่าชาย แบ่งขาย ให้เช่า ที่ดินเพื่อการเกษตรให้แก่นายทุนหรือร่วมลงทุนกับบุคคลภายนอกเพื่อปลูกสร้างบ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ท ร้านอาหาร และโรงแรมโดยผิดกฎหมาย
2. ศึกษานโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมาย ข้อบังคับ มติของคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยรูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ของรัฐที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติจริงอย่างได้ผลดีมาแล้วเป็นกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสรุปผลการประชุมคณะทำงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้วิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ซึ่งได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้แก่ กลุ่มชาวเขาเผ่าม้งภูทับเบิก กลุ่มผู้นำ และผู้ประกอบการท้องถิ่น กลุ่มประชาชนโดยทั่วไป กลุ่มผู้ประกอบการ บ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ท กลุ่มข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มสื่อสารมวลชน ประกอบกัน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเอกสารหลักฐานของทางราชการที่มีอยู่ ตลอดจนผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสาเหตุของปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมจิตวิทยา ของประชาชนในพื้นที่ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำไปใช้ประโยชน์
2. ได้แนวทางดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง
3. หน่วยงานของรัฐสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ไปปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อใช้ปฏิบัติในพื้นที่อื่นๆที่มีปัญหาลักษณะเดียวกันได้

คำจำกัดความ

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 หมายถึง บทบัญญัติทั่วไปในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ตามประกาศ ประธาน สภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2480) อาทิตยทิพอาภา พลเอกพิชเยนทรโยธิน ตราไว้ ณ วันที่ 14 ตุลาคม 2484 เป็นปีที่ 8 ในรัชกาลปัจจุบัน โดยที่ สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายว่า ด้วยการป่าไม้ ให้เหมาะสมแก่การสมัยยิ่งขึ้น จึงมี พระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35 / 2559

หมายถึง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง พื้นที่ป่า ในพื้นที่ป่าภูทับเบิก ท้องที่ตำบลวังบาล และ ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ของกลุ่มนายทุนที่เข้าไปดำเนินการก่อสร้างรีสอร์ท อาคาร และร้านค้าในบริเวณหมู่ที่ 14 บ้านทับเบิก หมู่ที่ 16 บ้านทับเบิกใหญ่ หมู่ที่ 17 บ้านนาสะอั่ง ตำบลวังบาล และหมู่ที่ 8 บ้านดอยน้ำเพียงดิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ว่าด้วยป่าไม้อันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าภูทับเบิก

หมายถึง “ป่า” ตามความในมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ในท้องที่ หมู่ที่ 14 บ้านทับเบิก หมู่ที่ 16 บ้านทับเบิกใหม่ หมู่ที่ 17 บ้านนาสะอั่ง ตำบลวังบาล และ หมู่ที่ 8 บ้านน้ำเพียงดิน ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

สิ่งปลูกสร้าง

หมายถึง โรงแรม ร้านค้า สถานที่พักตากอากาศ อาคารหรือสถานที่ที่ใช้เพื่อประกอบธุรกิจให้บริการที่พักชั่วคราว สำหรับบุคคลอื่นโดยมีค่าตอบแทน สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้ป่าเสื่อมสภาพ และสิ่งปลูกสร้างอื่นที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ หรือส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ ตามที่อธิบดีกรมป่าไม้ ประกาศกำหนดเพิ่มเติม

เจ้าหน้าที่	หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ นายอำเภอหล่มเก่า ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 สาขาพิษณุโลก พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ และโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่	หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใด ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่มอบหมายให้ดำเนินการตามคำสั่งที่ออกโดยเจ้าหน้าที่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีนโยบายของรัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐในเรื่อง การจัดทำกินเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูล ประกอบในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจูงใจ
3. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดทำกินเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน
5. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย
8. สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งกำหนดโดยนักจิตวิทยา ชื่อมาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่มีการกล่าวขวัญอย่างแพร่หลาย มาสโลว์ มองว่า ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการ ในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (security or safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถ ตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน
3. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) (affiliation or acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการ ยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4. ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการ การได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการ มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุด ของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์สามารถแบ่งความต้องการออกได้ เป็น 2 ระดับ คือ

1. ความต้องการในระดับต่ำ (lower order needs) ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย, ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง และความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ
2. ความต้องการในระดับสูง (higher order needs) ประกอบด้วยความต้องการการยกย่อง และความต้องการความสำเร็จในชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจูงใจ

ทฤษฎีจูงใจ

ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ ทฤษฎีจูงใจ (Motivation theory) ของ Maslow (1970: 80-81) หรือที่เรียกว่า ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ (Maslow's general theory of human motivation) ซึ่งมาสโลว์ ได้ตั้งสมมุติฐานสิ่งจูงใจจากความต้องการของมนุษย์ไว้ว่ามนุษย์มีความต้องการ อยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจแทน

แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งจูงใจที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

สิ่งจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การที่บุคคลในองค์กรเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ของสิ่งจูงใจต่าง ๆ ที่ผู้บริหารงานในองค์กรจะนำมาใช้ ถ้าผู้บริหารในองค์กรสามารถนำสิ่งจูงใจ มาใช้กับบุคลากรแล้วตรงกับความต้องการของเขา บุคลากรนั้นย่อมเกิดความพึงพอใจในงานมาก การปฏิบัติงานย่อมเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น สิ่งจูงใจที่ก่อให้เกิดความพอใจในการทำงาน จึงเป็น สิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ไว้ เช่น

Haller B. Gilmer et al. (1967: 380 - 384) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่ก่อให้เกิด ความพึงพอใจในการทำงานของคนงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ

1. ความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน การได้รับความเป็น ธรรม จาก ผู้บังคับบัญชา
2. โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ได้แก่ การมีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น
3. การจัดการ ได้แก่ ความพอใจต่อสถานที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ รวมทั้งการดำเนินงาน ในการทำงานของหน่วยงานนั้น

4. ค่าจ้าง และค่าตอบแทน ได้แก่ จำนวนเงินรายได้ประจำที่ได้รับ และรายได้ที่จ่ายตอบแทนพิเศษที่หน่วยงานให้ผู้ปฏิบัติงาน
5. ลักษณะงานที่ทำ ได้แก่ การได้ทำงานตรงกับความรู้ความสามารถ
6. การนิเทศงาน หรือ การฝึกอบรม ได้แก่ การให้โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาต่อ การฝึกอบรม การดูงาน
7. การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
8. สภาพการทำงาน ได้แก่ แสง สี เสียง อากาศ เหมาะกับการทำงาน
9. ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ความรู้สึกพอใจที่ผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
10. สิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ เช่น เงินบำเหน็จบำนาญ สวัสดิการที่อยู่อาศัย ค่ารักษาพยาบาล

Chester B. Barnard (1986: 142 - 149) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจ (Incentives) ที่หน่วยงานใช้เป็น เครื่องกระตุ้นให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงินหรือสิ่งของหรือสภาวะทางกายภาพที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทนในการปฏิบัติงาน
2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคลซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ โอกาสที่ผู้ปฏิบัติงานจะได้รับแตกต่างไปจากบุคคลอื่น เช่น ได้รับเกียรติ โอกาสที่จะมีชื่อเสียงโอกาสที่จะได้รับตำแหน่งสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งโอกาสดังกล่าวจะมีความหมายต่อบุคลากรทุกคน ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับโอกาสพิเศษดังกล่าว เพื่อที่จะให้บุคลากรในองค์การรู้อย่างทั่วถึงทุกคน ซึ่งจะก่อให้เกิดความพยายามที่จะทำงาน ด้วยความขยัน และความตั้งใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
3. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับสภาพทางกายภาพอันเป็นที่พึงปรารถนา ได้แก่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่พอใจของทุกคน
4. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทางอุดมคติ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่มีอำนาจมาก คือ การที่หน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคคลได้สนองอุดมคติ หรืออุดมการณ์ของตนเอง เช่น ความภาคภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกพอใจที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่ ฯลฯ ซึ่งผู้บริหารที่ดีควรจะให้อิสระแก่บุคลากรให้ได้ทำงานอย่างสุด ฝีมือ เพื่อให้ได้ผลงานดี เป็นที่ยกย่องของบุคคลอื่นเพื่อที่บุคคลนั้น เกิดความภาคภูมิใจ มีความสุขมีความพอใจ
5. สิ่งจูงใจที่เป็นความดึงดูดใจในสังคม หมายถึง สภาพการคบหาสมาคมกันเองในหมู่บุคลากรในองค์การ ถ้าหน่วยงานใดมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก คอยจับผิดซึ่งกันและกัน ไม่นับถือซึ่งกันและกัน ไม่มีน้ำใจซึ่งกันและกัน ไม่คบหากันฉันท์มิตร องค์การนั้นก็จะเป็้องค์การที่น่าเบื่อ ดังนั้นผู้บริหารต้องเข้าไปกำกับดูแลแก้ไข มิให้เกิดสภาพดังกล่าว
6. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับสภาพการทำงาน หมายถึง การปรับปรุงสภาพการทำงาน และวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์การ รวมถึงตรงกับทัศนคติ ของบุคลากรด้วย ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในงานทุกอย่างที่จัดขึ้นในองค์กร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญในองค์กร

8. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับสภาพการอยู่ร่วมกันฉันท์มิตร หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์กันอย่างดี มีความเป็นมิตรรู้จักกันอย่างกว้างขวาง สนับสนุนกลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงาน องค์กรนั้นก็จะได้ผลในด้านประสิทธิภาพของบุคลากร ทำให้เกิดผลสำเร็จขององค์กร ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ดังนั้นสิ่งจูงใจจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าบุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจในงานสูง ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวความคิดนี้ทำให้ผู้บริหารมุ่งให้ความสนใจที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยการจัดหาองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการจูงใจที่จะปฏิบัติงาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ยุพาพร รูปงาม (2545: 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติภารกิจทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ Erwin (อ้างอิงใน ยุพาพร รูปงาม 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี อคิน รพีพัฒน์ (2527: 7- 8) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อม มีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อม จะต้องมึลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคน ตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมาก

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดียอมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิจงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจงานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดียอมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบาย และความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546:4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วย อย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ชิต นิลพานิช และกุลธรรณา พงศธร (2532: 350) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531: 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนอง และทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

กรณีการ ชมติ (2524: 5) กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้าง ซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับการพัฒนานั้น ก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหา ความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชน ให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจนเนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งนี้การจะเกิดสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนตาม ความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น จะต้องเกิดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำคัญ คือ การมีความตระหนัก และ ความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่มีจำนวนมากพอต่อการริเริ่ม โครงการ/กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด ที่เป็นความต้องการของส่วนรวม โดยความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะของบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้อง ต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยมีลักษณะ เป็นการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดที่ทำกินเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการจัดที่ทำกินเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนนั้นได้กำหนดโดย รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในแต่ละยุคสมัยซึ่งจะแตกต่างกันออกไปบ้างในรายละเอียด แต่ก็ยังต้อง ดำเนินการโดยอาศัยกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยตรงในแต่ละ ด้านเป็นกรอบแนวคิด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้นโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปให้ได้แนวทางที่ดีที่สุด ดังนี้

นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยเร่งให้มีการปลูกป่าเพิ่มขึ้นควบคู่ ไปกับการป้องกันการลักลอบบุกรุก ทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า เร่งสำรวจและจัดทำแนวเขตการใช้ ประโยชน์ที่ดินส่งเสริม การบริหารจัดการป่าแบบกลุ่มป่า ป่าชุมชน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาประโยชน์ ที่ดิน ส่งเสริมการบริหารจัดการป่าแบบกลุ่มป่า ป่าชุมชนอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สนับสนุนการจัดการอย่างมีส่วนร่วม และให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันในลักษณะที่ทำให้คนมีภารกิจดูแลป่า ให้มีความยั่งยืน โดยการปรับปรุงกฎหมาย ป่าไม้ ทั้งฉบับ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมรายได้จากการอนุรักษ์ป่าไม้ ฟื้นฟูป่าไม้ ตามแนวทางพระราชดำริ เพิ่มความชุ่มชื้นของป่า โดยฝายต้นน้ำลำธาร ป้องกันไฟป่า ส่งเสริมการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพจากป่า และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งนาระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

2. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยการฟื้นฟูทะเลไทย จัดสร้าง และขยายปะการังเทียม และหญ้าทะเล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน และแก้ไขกฎระเบียบให้สามารถใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนได้ ปรับปรุงการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเล อุทยานแห่งชาติทางทะเล บนฐานนิเวศอย่างมีส่วนร่วม เร่งประกาศเขตคุ้มครองทางทะเล และชายฝั่งในพื้นที่ระบบนิเวศสำคัญ รักษาความหลากหลายทางชีวภาพในทะเล ปรับปรุงและขยายเขตการทำประมงชายฝั่งจำกัดและยกเลิกเครื่องมือประมงที่ทำลายล้าง เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการดูแลเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ปี 1982 แก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งตามหลักวิชาการ

3. ดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเร่งรัดการควบคุมมลพิษ โดยการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ปรับปรุงกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เอื้อต่อการเข้าถึงขององค์กรภาคประชาชน ผลักดันกฎหมายว่าด้วยองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ลดมลพิษทางอากาศ ชยะ น้ำเสีย กลิ่นและเสียง ที่เกิดจากการผลิตและบริโภคโดยเฉพาะเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตในภาคเกษตร และอุตสาหกรรม การจัดการระบบกำจัดขยะของเสียอันตราย มลพิษทางอากาศ หมอกควัน โดยวิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการน้ำเสียชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาเมืองและกิจกรรมที่ลดการผลิตก๊าซเรือนกระจก โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ และสร้างกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดสมดุล ระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้หลักการบุคคลที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย และหลักการการตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม

4. สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปฏิรูปการจัดการที่ดิน โดยให้มีการกระจายสิทธิที่ดินอย่างเป็นธรรม และยั่งยืนโดยใช้มาตรการทางภาษี และจัดตั้งธนาคารที่ดินให้แก่คนจนและเกษตรกรรายย่อย พิจารณาให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งร้างทางราชการ ปกป้องที่สาธารณประโยชน์ ที่ดินทุ่งเลี้ยงสัตว์ ห้ามการปิดกั้นชายหาดสาธารณะ ผลักดันกฎหมายในการรับรองสิทธิของชุมชน ในการจัดการทรัพยากร ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และทะเล ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

5. ส่งเสริมและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินกิจกรรม และการปรับพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคสินค้า และการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญแก่ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะนำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดยการจัดให้มีการบริหารจัดการน้ำในระดับประเทศทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงศักยภาพของกลุ่มน้ำ จัดหาและจัดสรรน้ำให้เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ด้วยการบูรณาการระบบน้ำในประเทศทั้งกลุ่มน้ำ สนับสนุนเกษตรกรทำแหล่งน้ำในไร่นา พร้อมการผันน้ำจากกลุ่มน้ำอื่นๆ และการจัดสร้างระบบโครงข่ายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงตามศักยภาพของพื้นที่ เพื่อสนองความต้องการของภาคเศรษฐกิจและการอุปโภคบริโภค

7. สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพิ่มขีดความสามารถในการพยากรณ์และคาดการณ์ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติในระดับประเทศ และระดับพื้นที่ จัดทำยุทธศาสตร์รองรับภัยพิบัติระยะยาว ส่งเสริมและเร่งรัดการเตือนภัย และการเตรียมความพร้อมในการรับมือความแปรปรวนในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นฐานกับการรับมือความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ป้องกันภัยพิบัติโดยเฉพาะน้ำท่วม สึนามิ แผ่นดินไหว และดินถล่ม สร้างกลไกส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลระดับชุมชน ท้องถิ่นเพิ่มขีดความสามารถในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติต่าง ๆ ดำเนินการศึกษาอย่างรอบคอบในเรื่องของความจำเป็นของโครงการพัฒนาเขื่อนและเกาะเพื่อป้องกันกรุงเทพฯ และภาคกลางให้ปลอดภัยจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล และจากการละลายของน้ำแข็งขั้วโลกตามสภาวะโลกร้อนที่กำลังเกิดขึ้น

8. พัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ชุมชน ท้องถิ่น ส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างประหยัด และช่วยลดมลพิษ จัดทำบุคลากรทางวิทยาศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาเครือข่ายนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง นักวิจัยและภาคีอื่นๆ สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งการฟื้นฟูดินและการป้องกันการชะล้างทำลายดิน ดำเนินการศึกษาสำรวจและกำหนดยุทธศาสตร์การใช้ทรัพยากรธรณีอย่างยั่งยืน รวมถึงการศึกษาและอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติความเป็นมา

บ้านทับเบิก เป็นที่ตั้งรกรากของชาวเขาเผ่าม้ง ตั้งแต่ก่อนปีพุทธ 2475 หรือในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยชนเผ่าม้งที่อพยพมาจากจีนตอนใต้ และมาตั้งรกรากในประเทศไทย, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเวียดนาม โดยประเทศไทย ได้มาตั้งรกรากบริเวณ จังหวัดแพร่, จังหวัดน่าน, จังหวัดพะเยา, จังหวัดเชียงใหม่ และบางส่วนอพยพตามเทือกเขาลงมาอยู่ที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ บริเวณบ้านทับเบิกในปัจจุบัน

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ให้กันพื้นที่ติดต่อระหว่างจังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย รวมพื้นที่ประมาณ 212,500 ไร่ เพื่อให้กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) ใช้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรชาวเขาในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 175,000 ไร่ โดยได้แบ่งและกันพื้นที่ของป่าไม้บางส่วนให้กับชาวเผ่าม้งบ้านภูทับเบิกเพื่ออาศัย และทำกิน และช่วยรัฐบาลในการดูแลป่าไม้ อีกทั้งมีการส่งเสริมให้ทำการเกษตรปลูกกะหล่ำปลีแทนฝิ่น หรือยาเสพติด แต่ในการปฏิบัติไม่สามารถจัดตั้งนิคมสร้างตนเองได้เนื่องจากพื้นที่มีสภาพเป็นป่าไม้ และภูเขาสูงใหญ่น้อย สลับซับซ้อน บางพื้นที่สูงชัน เป็นต้นน้ำลำธารที่มีฝนตกหนาแน่น ไม่เหมาะกับการจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเอง อีกทั้งชาวเขาแต่ละเผ่า มีภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิต และความเชื่อที่ไม่เหมือนกัน ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวมีการสู้รบระหว่างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และรัฐบาลด้วย จึงไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง ดังนั้นนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย จึงไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย

เมื่อปีพุทธศักราช 2544 หลังเกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ ตำบลน้ำซุน และ ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการตรวจสอบสาเหตุการเกิดอุทกภัย และกรณีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้มีการสำรวจ และจัดทำแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขา ส่วนพื้นที่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ได้ส่งคืนให้กับกรมป่าไม้ ซึ่งผลการสำรวจและจัดทำแนวเขตพื้นที่ที่กันไว้ใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขา จังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 47,121.52 ไร่ (จากเดิม 175,000 ไร่)

เมื่อปีพุทธศักราช 2548 นาย ดิเรก ถึงฝั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ในขณะนั้น ได้มาเปิดภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากภูทับเบิกมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,768 เมตร มีทรัพยากรธรรมชาติ และมีวัฒนธรรมประเพณีของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งสามารถนำมาพัฒนา ให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านภูทับเบิก หมู่ที่ 14 กับ หมู่ที่ 16 ได้รวบรวมสมาชิกจำนวน 175 ครัวเรือน ขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนภูทับเบิก เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2552 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มเก่า และได้คัดเลือกกรรมการบริหารจัดการ 11 คน เพื่อควบคุมดูแลบริหารวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิก อยู่ในความดูแลของศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์

ความเป็นมาการใช้พื้นที่

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 มอบพื้นที่ป่าไม้ถาวรให้กรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) ดำเนินการจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง สงเคราะห์ชาวเขาในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 175,000 ไร่ จังหวัดเลย จำนวน 15,625 ไร่ และจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 21,875 ไร่

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 ให้กรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) คืนพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายไปจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้กับกรมป่าไม้ จำนวน 132,626 ไร่ เนื่องจากพบปัญหาการบุกรุกปลูกสร้างรีสอร์ทในพื้นที่ ที่กันไว้เป็นพื้นที่ทำกิน

ของชาวเขาเป็นบริเวณกว้าง โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

17

สถานการณ์ปัจจุบัน

เดิมภูทับเบิกมีลานกางเต็นท์ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของ จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น กลุ่มนายทุนภายนอกจึงเข้ามาซื้อที่ดิน หรือเช่าที่ดิน ทำสัญญา เพื่อลงทุนทำธุรกิจรีสอร์ทให้มีการก่อสร้างบ้านพักตากอากาศในจุดเสียงดินสไลด์ หรือโคลนถล่ม แม้จะรู้กันดีว่าที่ดินภูทับเบิก หรือบ้านดอยน้ำเพียงดิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ก็ตาม แต่นายทุนเหล่านี้ต่างก็ยอมเสี่ยง ในเวลานี้ภูทับเบิกมีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมาเที่ยวพักค้างแรมตลอดปี โดยเฉพาะช่วงฤดูท่องเที่ยวที่เป็นช่วงเทศกาลวันหยุดยาว จะมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากภายหลังมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างบนภูทับเบิกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากหน่วยงานราชการควบคุมการดำเนินการก่อสร้างไม่ได้ ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการรีสอร์ทเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับชาวเผ่าม้งในหมู่บ้าน เพราะทรัพยากรที่มีอยู่เริ่มแบ่งปันไม่ลงตัว อาทิ น้ำ ต้องสูบไปทำประปาหมู่บ้าน แต่ธุรกิจรีสอร์ทขึ้นไปทำธุรกิจส่วนตัวสำหรับเรื่องขยะที่รีสอร์ท และนักท่องเที่ยวสร้างขึ้นแต่นำมาทิ้งในป่าของหมู่บ้าน จนเกิดมลพิษจากกองขยะจำนวนมาก และต่อมาชาวบ้านในพื้นที่เอง หันมาทำกิจการรีสอร์ท โดยที่ไม่มีความรู้ทางด้านการบริหาร การจัดการ ความสะอาด รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การก่อสร้างใช้วัสดุจากพื้นราบมีค่าขนส่งค่อนข้างแพง จึงนำทุกอย่างมารวมเป็นต้นทุนของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ทำให้ราคาที่พักแพง ตลอดจนค่าอาหารต่างๆ ก็มีการกำหนดราคาเองโดยไม่คำนึงว่าราคาจะสูงกว่าความเป็นจริง

ความเป็นมาของการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

ปีพุทธศักราช 2495 เป็นปีเริ่มแรกของ “การดำเนินงานพัฒนาชาวเขา” เป็นการมองเห็นปัญหาโดยหน่วยตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งออกไปปฏิบัติภารกิจในบริเวณชายแดน และท้องที่ห่างไกล การคมนาคม และพบว่าประชาชนหลายกลุ่มที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมีสภาพความเป็นอยู่อย่างยากไร้ สุขภาพอนามัยไม่ดี ขาดการศึกษา พุฒภาษาไทยไม่ได้ เป็นความหลากหลายและความแตกต่างของชาติพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ตามแนวบริเวณชายแดน และบนพื้นที่สูง ห่างไกลและทุรกันดาร ปัญหาของพวกเขาช่วงนั้นถูกมองว่าเป็นปัญหา “ด้านสวัสดิการ” (Welfare Problem)

รัฐบาลจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกลคมนาคม” ขึ้นตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ที่ 653/2499 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2499 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยให้กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนเฉพาะหน้าในด้านเครื่องอุปโภคและบริโภค โดยยังไม่มีแผนและนโยบายเกี่ยวกับชาวเขาแต่อย่างใด จากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในภาคสนาม ซึ่งได้สัมผัสกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา ทำให้ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่ขอบอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย มีรูปแบบการประกอบอาชีพแบบ ตัด ฟัน โคน และเผา เพื่อ “ทำไร่เลื่อนลอย” เมื่อความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงก็จะพากันอพยพไปพื้นที่อื่น เพื่อเสาะแสวงหาพื้นที่ทำกินที่เหมาะสมในแห่งใหม่เสมอ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ป่า และแหล่งต้นน้ำลำธารจะได้รับผลกระทบโดยตรงประกอบกับชาวเขาแต่ละเผ่าต่างมีรูปแบบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเผ่าที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งไม่เหมือนกับวิถีชีวิตของคนไทยทั่วไป และในสมัยนั้น ตัวชาวเขาเองนอกจากจะมีปัญหาทาง ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง แล้ว ยังมีความเชื่อในอำนาจ

ของสิ่ง “อยู่เหนือธรรมชาติ” มีการ “ปลูกฝัง” เพื่อนำมาใช้เป็นยาและประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และในบางเผ่าก็มีการเสพและค้าฝิ่นด้วย

18

ที่สำคัญ คือ ชุมชนชาวเขาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามแนวบริเวณชายแดน ซึ่งเป็นตะเข็บรอยต่อระหว่างประเทศสถานการณ์ในขณะนั้น จึงมีความเสี่ยงสูงที่ชาวเขาจะถูกชักนำ และถูกชักจูงให้มีทัศนคติที่ไม่เหมาะสม ต่อความมั่นคงของประเทศได้โดยง่าย รัฐบาลสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พุทธศักราช 2502 ทำการปรับปรุงคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชน ไกลคมนาคม และเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ซึ่งเป็น “จุดเริ่มต้นขององค์กรระดับชาติ” ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานพัฒนาชาวเขา โดยมอบให้ “กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย” เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน และดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชาวเขากับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2502 เป็นต้นมา

นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา

แต่เดิม เป็นองค์กรภายใต้การกำกับดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ที่รับผิดชอบ “งานพัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขา” คือ “กองนิคมสร้างตนเอง” โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้ “จัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 ในพื้นที่ที่มีชาวเขาอยู่อย่างหนาแน่น 4 แห่ง รวมเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 600,000 ไร่ ประกอบด้วย

1. ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. ดอยมูเซอ จังหวัดตาก
3. ดอยภูลมโล เขตติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย
4. ดอยม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายซึ่งยากแก่การพัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขาได้อย่างทั่วถึง ให้เข้ามาตั้งหลักแหล่ง และประกอบอาชีพเป็นการถาวรในเขต “นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา” ทั้งในด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ด้านการศึกษา การอนามัย ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ เป็นต้น

กำเนิดองค์กร “กองสงเคราะห์ชาวเขา”

เมื่อปีพุทธศักราช 2505 รัฐบาลได้จัดตั้ง “กองสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้นตามนัยแห่งพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช 2505 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2505 โดยแยกการบริหารงานออกจากกองนิคมสร้างตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขามีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาผ่านไปได้ประมาณสองปี การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะชาวเขาแต่ละเผ่าต่างมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันออกไป และยังคงมีความต้องการที่จะแยกกันอยู่อย่างอิสระ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานกับชาวเขายังขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงานกับชาวเขา ซึ่งเป็นกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งอุปสรรคทางด้านภาษา จึงทำให้การติดต่อสื่อสารกับชาวเขาไม่บังเกิดผล

การกำเนิด “ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา”

เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานดังกล่าว คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา จึงได้มีมติให้จัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้นตามลำดับ ดังนี้ (เอกสาร 40 ปี กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม : ตุลาคม 2545 . หน้า 17,21,26)

1. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก ปีพุทธศักราช 2506
2. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ปีพุทธศักราช 2507
3. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ปีพุทธศักราช 2507
4. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีพุทธศักราช 2507
5. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน ปีพุทธศักราช 2510
6. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ ปีพุทธศักราช 2510
7. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี ปีพุทธศักราช 2512
8. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร ปีพุทธศักราช 2513
9. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดลำปาง ปีพุทธศักราช 2513
10. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดลำพูน ปีพุทธศักราช 2517
11. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดอุทัยธานี ปีพุทธศักราช 2523
12. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดพะเยา ปีพุทธศักราช 2525
13. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแพร่ ปีพุทธศักราช 2526
14. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดพิษณุโลก ปีพุทธศักราช 2528

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกจัดส่งให้ “หน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่” ออกปฏิบัติงานตามหมู่บ้านชาวเขา และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการทดลองและส่งเสริมการเกษตรบนภูเขา การคมนาคมภูเขา การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชาวเขา โดยให้ “ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาทุกศูนย์” เป็นสำนักงานกลางของคณะกรรมการชาวเขาส่วนจังหวัด และเป็นแหล่งกลางในการประสานงาน พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในพื้นที่รับผิดชอบด้วย

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องให้การดูแลกลุ่มเป้าหมาย (ชาวเขา)

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

คำว่า “ชาวเขา” หมายถึง กลุ่มชนชาติส่วนน้อยที่อาศัยถาวรอยู่ในพื้นที่สูง และทุรกันดารของภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย มีภาษาคำนิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม แตกต่างจากชาวไทยพื้นราบ

คำว่า “ชาติพันธุ์” หมายถึง การสืบทอดทางสายโลหิต เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ วิธีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยทั่วไปใช้คำว่า “เผ่า” เพื่อแยกกลุ่มชนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนออกจากกัน

“ชาวเขา” ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พุทธศักราช 2543 ใช้คำว่า “ชาวไทยภูเขา”

หมายความว่า กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวประกอบด้วย

20

9 ชาติพันธุ์หลัก คือ กะเหรี่ยง หรือปกากญอ โพล่ง ตองสู๋ บะแก ม้ง หรือแม้ว เมี่ยน หรือเย้า อาข่า หรืออีก้อ ลาหู่ หรือมุเซอ ลีซู หรือลีซอ ลัวะ หรือถิ่น ขมุ มลาปรี หรือคนตองเหลียง (เอกสารทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในประเทศไทย พ.ศ. 2545 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หน้า 4-5)

พระยาอนุมาณราชชน ได้กล่าวถึงชาวเขาว่า “ชาวเขาเป็นส่วนหนึ่งของประชากรไทย ก็ว่าได้ ในการปกครองนั้น ทางราชการมิได้ถือว่าชาวเขาเป็นคนต่างด้าว แต่นับเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย” (เอกสาร 40 ปี กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, 2545. หน้า 10) “ชนกลุ่มน้อย” หมายถึง กลุ่มชนชาติส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทยในลักษณะชั่วคราว มีการเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ ระหว่างประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ กลุ่มชาติจีนฮ่อ ไทยใหญ่ ปะหล่อง เป็นต้น (เอกสารทำเนียบชุมชนบนพื้นที่ราบสูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. หน้า 5)

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2517

“เรื่องที่จะช่วยชาวเขา และโครงการชาวเขา นั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นรายได้กับเขาเอง จุดประสงค์อย่างหนึ่ง คือ มนุษยธรรม หมายถึง ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร สามารถมีความรู้และพุงตัว ให้มีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่งเป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วยเพราะ เป็นปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าช่วยชาวเขาปลูกพื้นที่เป็นประโยชน์บ้าง เขาจะเลิกปลูกฝิ่นได้ผลดี อันนี้เป็นผลอย่างหนึ่ง”

“อีกอย่าง คือ ชาวเขาตามที่เราเป็นผู้ทำการเพาะปลูก โดยวิธีที่จะทำให้บ้านเมืองของเร่ สู้หายนะได้ที่ถางป่า และปลูกโดยวิธีไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขาก็เท่ากับช่วยบ้านเมือง ให้มีความอยู่ดี กินดี และปลอดภัยได้อีก ประเทศสามารถทำโครงการนี้สำเร็จให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่ง และสนับสนุนนโยบายรักษาป่า รักษาดิน ให้เป็นประโยชน์ต่อไป และยั่งยืนมาก”

วัตถุประสงค์ของการดูแลกลุ่มเป้าหมาย “คนไทยต่างวัฒนธรรม”

1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชาวเขา และสำรวจข้อมูล จุดที่ตั้งหมู่บ้านชาวเขา รวมทั้งให้การรักษาพยาบาล และให้คำแนะนำในด้านการเกษตรแก่ชาวเขา
2. เพื่อโน้มน้าวให้ชาวเขาที่มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง เคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรักและหวงแหนแผ่นดิน รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในการรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน
3. เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติ โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชทดแทนฝิ่น เช่น ชา กาแฟ เป็นต้น และเลิกการตัดไม้ทำลายป่า และแหล่งต้นน้ำลำธาร
4. เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ และสามารถช่วยเหลือตนเองได้

5. เพื่อเร่งรัดการจัดทำทะเบียน การลงรายการสถานะบุคคล และลงรายการสัญชาติไทย ในทะเบียนบ้านให้กับชาวเขา

21

6. เพื่อให้ชาวเขาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ราษฎรไทยและกลุ่มชนอื่นที่อยู่บนพื้นที่สูงมีความเป็นอยู่อย่างเป็นระเบียบ ได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในระดับที่เพียงพอแก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบการปกครอง และพัฒนาตามปกติต่อไป

7. เพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรี

8. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง รวมทั้งการพัฒนาจิตใจ และส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนาบนพื้นที่สูง รวมทั้งพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ในภารกิจที่หน่วยปกติไม่สามารถดู และได้ตามนโยบายรัฐบาล

9. เพื่อการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ตามบันทึก ฉบับที่ 1 ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สปช. ที่ นธ 0803/1944 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2547 ตามมาตรการระบบเร่งด่วน และมาตรการระยะยาว เพื่อดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ ติดตามข้อมูล ให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสังคม ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาการเผยแพร่ศาสนาบนพื้นที่สูงอย่างใกล้ชิด ด้วยการบูรณาการ การดำเนินงาน ระหว่างหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ อย่างมีเอกภาพ

10. เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พุทธศักราช 2546 มีผลบังคับใช้ ในปีพุทธศักราช 2547 จึงต้องประสานและบูรณาการงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในทุกกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น

11. การสนับสนุนให้ภาคีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มากขึ้นโดย

11.1 เน้นการมีส่วนร่วมของประชาสังคม ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาโครงการคุ้มครองทางสังคม เพื่อการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้แก่คนจนและผู้ด้อยโอกาส

11.2 การดำเนินในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมาย “จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน” เป็นอันดับแรก

11.3 การวางระบบ “โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม” ในระดับหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ/กิ่งอำเภอ และจังหวัดที่ชัดเจน สำหรับกลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบปัญหาทางสังคมทั่วไป

12. เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิด “มองน้ำ มองป่า มองฟ้า สารฝัน” และวิสัยทัศน์ “เมื่อน่านเป็นเมืองน่าอยู่ มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการบริหารการพัฒนาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวน่าน” ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่านแบบบูรณาการนัยยุทธศาสตร์ “การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

13. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้ประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายทางสังคมสามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้

22

14. เพื่อให้เป็นไปตาม “กิจกรรมหลัก” การพัฒนาสังคมบนพื้นที่สูงเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และเพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความพร้อมเข้าสู่ระบบการพัฒนาปกติ ตามนโยบายของรัฐบาล ของกลุ่มประสานการจัดสวัสดิการแก่ชุมชนบนพื้นที่สูง ดังนี้

14.1 การส่งหน่วยเคลื่อนที่ไปในชุมชนบนพื้นที่สูงที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าดำเนินการ

14.2 การอบรมเยาวชนให้มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้เป็นแกนนำในการพัฒนาสังคม

14.3 การสนับสนุนการเผยแพร่ศาสนาพุทธ รวมทั้งดูแลการเผยแพร่ศาสนา และลัทธิต่างๆ เพื่อมิให้สร้างความแตกแยกในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

14.4 การขยายการศึกษาให้กับชุมชนบนพื้นที่สูงที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบปกติ

นโยบายและวิธีการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ในระยะต่อมา

1. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 ใช้นโยบาย “การรวมพวก” (Integration Policy) เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เนื่องจากชาวเขาในประเทศไทย เป็นชนกลุ่มน้อย ที่สามารถปรับตัวเข้ากับคนไทยและผสมผสานอยู่ร่วมกับคนไทยได้โดย “สันติ” โดยเร่งดำเนินการให้ชาวเขาที่มีความสำคัญในความเป็นพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยให้สิทธิที่จะนับถือ ศาสนาและปฏิบัติตามประเพณี วิถีชีวิต ประเพณี “เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้” ด้วยการเร่งรัดจัดทำทะเบียนชาวเขา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนแก่ชาวเขา พุทธศักราช 2517 และดำเนินการลดอัตราค่าเพิ่มประชากรเขา โดยเร่งวางแผนครอบครัว ให้ได้ผลแพร่หลาย รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการชาวเขาเพื่อรับผิดชอบนโยบายเกี่ยวกับชาวเขา ในทุกกรณี

การดำเนินการ

โดยกำหนดเขตพื้นที่พัฒนา (DEVELOPMENT ZONE) ให้แน่นอน จำนวนปีละ 20 เขต เพื่อดำเนินการพัฒนาในรูปแบบโครงการสมบูรณ์แบบ โดยให้กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (ในสมัยนั้น) เป็น “เป็นหน่วยงานหลัก” ในการดำเนินงานในเขตพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งร่วมมือ และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาในรูปแบบโครงการสมบูรณ์แบบ หมายถึง การกำหนดให้ชาวเขารวมกันเป็นกลุ่ม อยู่และประกอบอาชีพในเขตพื้นที่ (Zones) ที่กำหนดให้โดยการพัฒนาอาชีพ การศึกษา อนามัย และการวางแผนครอบครัว การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานไปพร้อมกันในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้เป็นหน่วยผลิตในทางเศรษฐกิจของประเทศ และบริการสังคมแก่ชาวเขา รวมทั้งควบคุม

การอพยพเคลื่อนย้ายเข้า - ออกในบริเวณพื้นที่ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณอื่น ด้วยการทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่นได้อย่างอิสระ ตลอดจนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศได้อย่างใกล้ชิด

23

2. มติคณะรัฐมนตรี 7 ธันวาคม 2525 ใช้นโยบายดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขา และการปลูกฝิ่น กำหนดเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านการปกครอง โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและความผูกพันทางจิตใจต่อสังคมไทย และให้ดำรงชีวิตอยู่โดยเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง และกำหนดพื้นที่ที่พิจารณาอย่างเหมาะสมในทุกด้านให้ชาวเขาได้อาศัยและทำกินเป็นหลักแหล่ง จัดระเบียบความเป็นอยู่ และเร่งรัดจำนวนชาวเขาที่แน่นอน รวมทั้งสกัดกั้นและผลักดันการอพยพเข้ามาใหม่ของชาวเขา โดยกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้อพยพเข้ามาใหม่ และผู้ชักจูงชาวเขาเข้ามา

2.2 ด้านการเลิกปลูกฝิ่นและเสฟฝิ่น โดยการลดการปลูกฝิ่นและเสฟฝิ่น เป็นลำดับจนกว่าจะเลิกไปในที่สุด ลดการเข้ามามีอิทธิพลของกลุ่มต่างๆ ทั้งชนกลุ่มน้อย และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และแสวงหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด

2.3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการปรับปรุงให้ชาวเขามีรายได้จากอาชีพอื่นที่เพียงพอแก่การยังชีพ และให้การปรับปรุงเป็นประโยชน์แก่ชาวไทยพื้นราบที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงตามความเหมาะสมด้วย การกระจายการบริการสาธารณสุขพื้นที่ ดำเนินการวางแผนครอบครัวชาวเขา และควบคุมการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยาต่อชาวไทย และชาวเขา สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการช่วยเหลือของทางการ รวมทั้งพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ตามสภาพปัญหาในพื้นที่ตามแผนงานและโครงการที่จัดทำขึ้น

3. มติคณะรัฐมนตรี 7 กุมภาพันธ์ 2532 ใช้นโยบายการแก้ไขปัญหามันคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด ประกอบด้วย

หลักการทั่วไป เพื่อให้ชาวเขาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ราษฎรไทยและกลุ่มชนอื่นที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง มีความเป็นอยู่อย่างมีระเบียบได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับที่เพียงพอแก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ระบบการปกครองและการพัฒนาปกติต่อไป โดยมีระยะเวลาการดำเนินการตามนโยบาย 5 ปี

วัตถุประสงค์การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

1 ด้านการเมืองการปกครอง

1.1 ให้กลุ่มคนบนพื้นที่สูงมีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินถาวร ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่อพยพเคลื่อนย้ายอีกต่อไป พ้นจากภัยคุกคามของกลุ่มอิทธิพลต่างๆ และได้รับการจัดระเบียบการปกครอง ชุมชนเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

1.2 ให้ชาวเขาอยู่ร่วมในสังคมไทย โดยไม่สร้างปัญหาและก่อภาระทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีความสำนึกในความเป็นไทย โดยไม่สร้างปัญหา

1.3 ให้มีการสกัดกั้นและผลักดันชาวเขาที่อพยพเข้ามาใหม่จากนอกประเทศโดยเด็ดขาด

2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.1 การยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

24

2.1.1 ให้ชาวเขาได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอแก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

2.1.2 ให้อัตราการเพิ่มประชากรชาวเขาอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตราการเพิ่มของประชากรพื้นราบ และสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติที่รองรับ

2.2 การเลิกปลูกฝิ่นและเสฟฝิ่นติด ให้ชาวเขาที่ปลูกหรือเสฟพืชเสฟติด ลดการปลูกหรือเสฟจนเลิกปลูกหรือเสฟพืชติดไปในที่สุด

3. ด้านการอนุรักษ์ การใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

ให้มีระบบการอนุรักษ์ การใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม และเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกพืชเสฟติด

นโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

1. ด้านการเมืองการปกครอง

1.1 ให้มีการเร่งรัดสำรวจจำนวน แยกประเภท จัดทำทะเบียน และออกบัตรประจำตัวแก่ชาวเขาและพิจารณาธงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านแก่ชาวเขาที่เป็นคนไทย ตามระเบียบของทางราชการ และขั้นตอนที่เหมาะสม สำหรับชาวเขาที่ไม่ได้รับการลงสัญชาติไทย ให้กำหนดสถานะบุคคลไว้ให้ชัดเจนตามกฎหมายและเงื่อนไขของทางราชการ

1.2 จัดระเบียบการปกครองชุมชนชาวเขาเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมายตามสภาพความพร้อมของชุมชนชาวเขา และขั้นตอนที่เหมาะสม สำหรับชุมชนชาวเขาที่ยังไม่สามารถจัดระเบียบการปกครองตามกฎหมายได้ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าไปสัมผัสและจัดระเบียบชุมชนตามความเหมาะสม เพื่อเตรียมการเข้าสู่การจัดระเบียบการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

1.3 กำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมให้ชาวเขาอยู่อาศัยและทำกินถาวรตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่ ความเหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับบางพื้นที่ที่ชาวเขาอาศัยอยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่สามารถอนุญาตให้อยู่อาศัยต่อไปได้ ให้ทำการอพยพออกโดยกำหนดพื้นที่รองรับที่เหมาะสม

1.4 บังคับใช้กฎหมายและระเบียบของทางราชการให้บังเกิดผลในทุกพื้นที่ โดยมีการลงโทษอย่างจริงจัง และมีการจูงใจและการกดดันอย่างเหมาะสม เพื่อให้ชาวเขาและประชากรกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ปฏิบัติตามกฎหมาย

1.5 สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสร้างความผูกพันทางด้านจิตใจของชาวเขาต่อสังคมไทย และให้ชาวเขาเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย เคารพกฎหมาย และระเบียบ

ของทางราชการ ทั้งนี้ โดยการกำหนดมาตรการการดำเนินงานต่างๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการจิตวิทยาอย่างเหมาะสม

25

1.6 กำหนดมาตรการสกัดกั้นการอพยพเข้ามาใหม่ของชาวเขานอกประเทศ และดำเนินการผลักดันชาวเขาที่อพยพเข้ามาใหม่อย่างต่อเนื่อง ตามขั้นตอนของกฎหมาย และความเหมาะสมและให้มีมาตรการกีดกันที่เหมาะสมแก่ผู้ชักจูง ให้ที่พักพิงหรืออำนวยความสะดวกแก่ชาวเขาที่อพยพเข้ามาจากนอกประเทศ

1.7 ลดและขจัดอิทธิพลของชนกลุ่มน้อย และ พคท. ในหมู่ชาวเขาโดยปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ชาวเขา และการส่งเสริมให้ชาวเขาพึ่งตนเองและป้องกันตนเองได้ระดับหนึ่ง

2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.1 การยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1.1 พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาวเขา โดยเน้นหลักการพึ่งตนเอง ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการให้ชาวเขาตั้งถิ่นฐานถาวรไม่อพยพเคลื่อนย้าย ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องจำนวนที่ดิน และขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ตลอดจนการเพิ่มของจำนวนประชากรชาวเขาในอนาคต

2.1.2 จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริม พัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองในที่สุด เพิ่มรายได้ชาวเขาด้วยการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาทางด้านการตลาดและการส่งเสริมอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและช่วยเหลือชาวเขา

2.1.3 กระจายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมชุมชนชาวเขามากที่สุด พัฒนากลวิธีการสาธารณสุขมูลฐาน และส่งเสริมและสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

2.1.4 เร่งรัดการวางแผนครอบครัวให้บังเกิดผล เพื่อควบคุมอัตราการเพิ่มของประชากรชาวเขา ให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตราการเพิ่มของชุมชนพื้นราบ และสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติที่ล้อมรอบ

2.1.5 จัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสาร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเมือง การปกครอง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.1.6 ส่งเสริมการเผยแพร่ศาสนาพุทธในหมู่ชาวเขา เพื่อเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ควบคุมดูแลการเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชาวเขามีให้สร้างความแตกแยกในสังคมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

2.2 การเลิกปลูกและเสฟฝิ่น

2.2.1 ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา ให้ชาวเขาทราบถึงพิษภัยของพืชเสพติด และจูงใจให้เลิกปลูกและเสฟพืชเสพติด

2.2.2 ให้มีการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในชุมชนชาวเขาที่พัฒนาและได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย

2.2.3 แสวงหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด และพิจารณาให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ แก่กุลแก่คนไทยด้วยตามความเหมาะสม

26

3. ด้านการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 จัดให้มีแผนการใช้ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ และการพัฒนาทรัพยากรบนพื้นที่สูง และกำหนดให้มีมาตรการควบคุมดูแลการใช้ที่ดินให้เป็นไปตามแผนโดยเคร่งครัด

3.2 ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบของทางราชการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง

4. ด้านองค์กรบริหาร

ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 ได้กำหนดองค์กรในการบริหารแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงออกเป็น 4 ระดับ คือ

4.1 องค์กรระดับชาติ

4.1.1 คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด

4.1.2 คณะอนุกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด

4.1.3 คณะอนุกรรมการพิจารณาแผนและงบประมาณในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด

4.1.4 คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด

4.2 องค์กรระดับภาค ให้มีคณะกรรมการศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหา ชาวเขาและกำจัดการปลูกพืชเสพติด กองทัพอากาศที่ 3

4.3 องค์กรระดับจังหวัด ให้มีคณะกรรมการชาวเขาจังหวัด

4.4 องค์กรระดับอำเภอ ให้มีคณะทำงานชาวเขาอำเภอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิมล จันททัย (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง ความตระหนักการมีส่วนร่วม และขีดความสามารถที่มีผลต่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 35 - 44 ปี สมรสแล้ว สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในเขตพื้นที่ภูทับเบิกอยู่ในช่วง 21 - 40 ปี และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนมีความตระหนักต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง มีขีดความสามารถในการจัดการการพัฒนาชุมชนในระดับดี และมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของ การพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิก ในระดับปานกลางผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความตระหนัก

ต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถในการจัดการการพัฒนาของชุมชน และขีดความสามารถในการจัดการการพัฒนาของชุมชนมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ต

สิริพร เพ็ญจันทร์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยการปรับตัวของชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่าม้งตอนนโยบายรัฐ : กรณีศึกษาพื้นที่ภูเก็ต เบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในพื้นที่ภูเก็ต เบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 46 คนและเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและและการศึกษาข้อมูลจากเอกสารผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบายรัฐและบทบาทของภาครัฐที่ส่งผลต่อพื้นที่ภูเก็ต เบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคคือ

1.1 ยุคปลูกพืชเสพติด การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพและการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคและการรักษาพยาบาลให้กับชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ทุกคน

1.2 ยุคปลูกพืชเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งปลูกกะหล่ำปลีทดแทนและมีโครงการผักปลอดสารพิษ

1.3 ยุครุทจักรการท่องเที่ยว การส่งเสริมให้พื้นที่ภูเก็ต เบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งภูเก็ต เบิกมีเสน่ห์และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีคือ ที่ตั้งของชุมชน และอัตลักษณ์ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง

2. รูปแบบการปรับตัวของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่มีต่อนโยบายรัฐในพื้นที่ภูเก็ต เบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย

2.1 การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ชนิดของพืชที่ปลูก การใช้เทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ อาชีพในชุมชนและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง

2.2 การปรับตัวทางด้านการเมือง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่กับภาครัฐในระดับท้องถิ่นการเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐ การปกครองท้องถิ่นและระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน

แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูเก็ต เบิก พุทธศักราช 2560 – 2565

แผนแม่บทฉบับนี้ได้กำหนดแนวคิดในระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูเก็ต เบิก เพื่อให้นโยบาย และหน่วยปฏิบัติใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการด้านกำหนดนโยบาย และวางแผนปฏิบัติ และใช้ในการประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้สอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดเป็นแผนแม่บทเฉพาะด้าน ๖ แผน ประกอบด้วย

1. แผนการบริหารและจัดการพื้นที่ภูเก็ต เบิก

1.1 จัดตั้งหน่วยงานดูแลรับผิดชอบงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการการดำเนินงานในพื้นที่

1.2 จัดให้มีคณะกรรมการระดับกระทรวง เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทในพื้นที่

28

1.3 จัดให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัด เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทในพื้นที่

1.4 จัดทำผังการพัฒนาพื้นที่ภูทับเบิกตามแผนแม่บท (ผังเสนอแนะพื้นที่เฉพาะภูทับเบิก)

1.5 จัดให้มีพื้นที่ทำการและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานตามภารกิจความรับผิดชอบในพื้นที่

1.6 จัดให้มีคณะกรรมการคัดกรองราษฎร หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์พื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี และกฎหมายเกี่ยวข้อง

1.7 จัดตั้งกลุ่มประชาคม กลุ่มสหกรณ์ เพื่อกำกับดูแลพื้นที่ร่วมกับภาครัฐ

1.8 จัดให้มีมาตรการรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดระเบียบการใช้พื้นที่ตามวัตถุประสงค์

2. แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน

2.1 ดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ประกอบการที่กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ และพื้นที่เสี่ยงภัย

2.2 ปรับปรุงโครงสร้างอาคารที่ไม่มั่นคงแข็งแรงตามมาตรฐานทางวิศวกรรม

2.3 พัฒนา พื้นฟูพื้นที่ที่รับมอบจากการบังคับคดีและพื้นที่ส่วนกลาง

2.4 จัดให้มีมาตรการควบคุม กำกับดูแล มาตรฐานการดำเนินกิจการที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าที่ผู้ประกอบการเป็นราษฎรชาวเขาที่อยู่ดั้งเดิม

2.5 กำหนดมาตรการและกำกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2.6 ส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น การจัดให้มีตลาดกลางสินค้าการเกษตรและสินค้าพื้นถิ่น

2.7 กำหนดมาตรการการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร เพื่อลดปัญหาปริมาณขยะในพื้นที่โดยควบคุมดูแลสร้างกฎระเบียบในพื้นที่ผ่อนปรน และพื้นที่พักอาศัยทำกินให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2.8 จัดให้มีการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่จะขึ้นภูทับเบิก ตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่

3. แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย

3.1 ดูแลรักษาพัฒนาและจัดหา จัดวางระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน และรองรับการขยายตัวในอนาคตอย่างเหมาะสม

3.2 จัดทำแนวทางการใช้พื้นที่เดิมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งตอบสนองพระราชกรณียกิจ และผู้ให้บริการในพื้นที่ทั้งปัจจุบัน และในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.4 จัดระเบียบพื้นที่อยู่อาศัยเดิมให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ ให้มีสุขลักษณะที่ดี

3.5 จัดหาพื้นที่และอุปกรณ์เพื่อนันทนาการ การออกกำลังกาย ภายในหมู่บ้าน

29

4. แผนการจัดการพื้นที่ทำกิน

4.1 กำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการรกร้างพื้นที่อื่น

4.2 จัดให้มีมาตรการบังคับควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างเหมาะสม ลดการทำลายความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อระบบนิเวศ

4.3 ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือกาแพ ระหว่างแปลงผักเพื่อการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย

4.4 ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับรูปแบบเกษตรกรรม ที่ทำอยู่

4.5 จัดให้มีพื้นที่ตลาดกลางสำหรับราษฎร เพื่อรองรับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ของชาวเขา

4.6 ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และจดทะเบียนในรูปของสหกรณ์

5. แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้

5.1 ป้องกันและปราบปราม รักษาพื้นที่ที่มีสภาพป่า

5.2 กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจน

5.3 ควบคุมและป้องกันรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A ให้คงไว้ให้มากที่สุด ส่งเสริมโครงการ ปลูกป่าเพิ่มเติม

5.4 ป้องกันการรุกรานพื้นที่ป่าไม้โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย และการประชาสัมพันธ์ให้ ความรู้ความเข้าใจแก่ราษฎรในการปกป้อง รักษาพื้นที่ป่าและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

5.5 วางมาตรการกำหนดช่วงเวลาการเข้าใช้พื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และป่าไม้ ให้สามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้

5.6 พัฒนาพื้นที่ส่วนกลางที่ได้มาจากการบังคับใช้กฎหมาย

6. แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

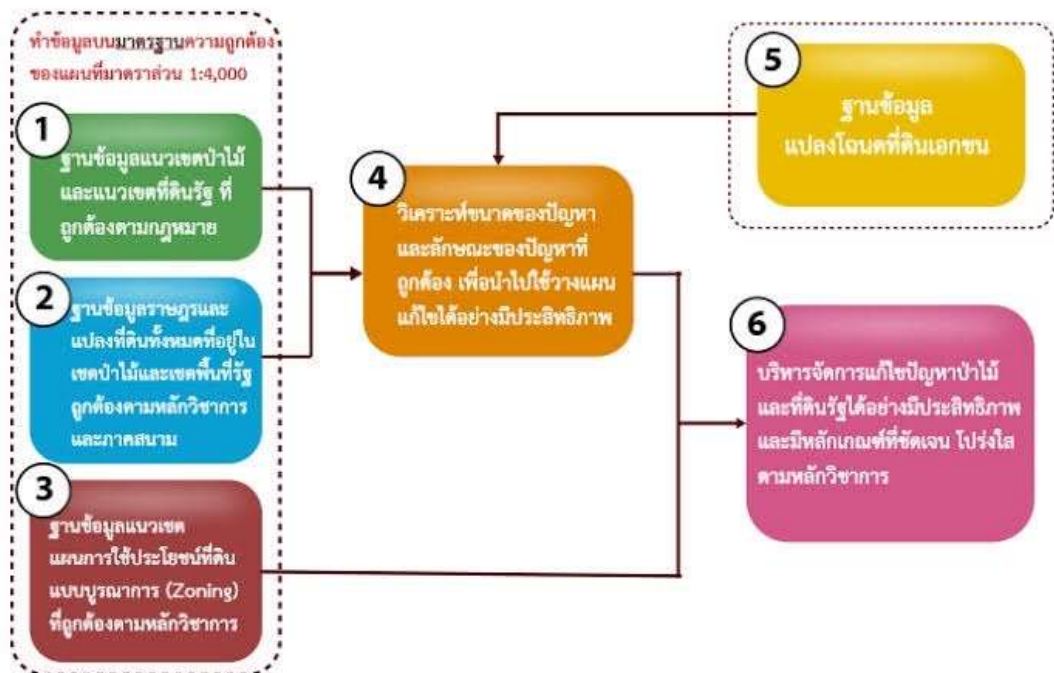
6.1 วางแผนและจัดทำกรวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนกลาง เพื่อประโยชน์ ต่อชุมชนส่วนรวมส่งเสริมอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดียิ่งขึ้น

6.2 จัดให้มีพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมส่งเสริมการค้าขายสินค้าเกษตรกรรม หัตถกรรม และสินค้าอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ให้แก่ชุมชน

6.3 จัดให้มีพื้นที่ เพื่อเป็นที่ทำการสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลพื้นที่ พร้อมบ้านพักเจ้าหน้าที่

6.4 จัดให้มีพื้นที่ ทำแปลงสาธิตการเกษตรเพื่อส่งเสริม การปฏิบัติตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอลำหมั่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ทราบถึงข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก ซึ่งมีปัญหาที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง เมื่อศึกษาข้อมูลแล้วจะพบปัญหาเป็นอย่างมาก เช่น ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านขยะมูลฝอย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ รวมไปถึงการบุกรุกการใช้พื้นที่ป่าสงวน ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดความยั่งยืน

จากปัญหาดังกล่าว ราษฎรและกลุ่มนายทุนได้นำเอาพื้นที่ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการขอใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้ มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิกจากห้วงที่ผ่านมา เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มนายทุนมีความสนใจในการจัดทำที่พัก และรีสอร์ท เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้พักอาศัย โดยมีค่าใช้จ่าย ในราคาแพง เนื่องจากไม่มีส่วนราชการในพื้นที่เข้าไปกำหนดราคากลาง ทำให้นายทุนมีแรงจูงใจในการบุกรุกใช้พื้นที่ และทำทุกวิถีทางที่จะเอาพื้นที่มาเป็นของตน เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองที่ไม่มีที่สิ้นสุด ในทางกลับกันจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับผลประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินการ

ดังกล่าวนี้ ซึ่งได้มาจากการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในจังหวัด และมีการจับจ่ายซื้อขาย สินค้าและบริการ ทำให้เม็ดเงินภายในจังหวัดเพชรบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขาสูง มีทิวทัศน์ที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่ภูทับเบิกในปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดเพชรบูรณ์

31

ซึ่งในห้วงที่ผ่านมาจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำนโยบายการจัดการที่ทำกินให้ชาวเผ่าม้งในพื้นที่มาปรับใช้ในการจัดการที่ทำกินให้กับราษฎร เพื่อประกอบอาชีพ และอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน

โดยปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ใช้แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พุทธศักราช 2560 – 2565 ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ภูทับเบิกดังนี้

1. แผนการบริหารและจัดการพื้นที่ภูทับเบิก
2. แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน
3. แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย
4. แผนการจัดการพื้นที่ทำกิน
5. แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้
6. แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวเอง (In-depth Interview)

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ ในขั้นต้นด้วยเทคนิควิธีกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) โดยผู้วิจัยได้หาวิธีและทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญในเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัย มีจำนวนไม่น้อยกว่า 17 คน แต่เนื่องจากความซับซ้อนของปัญหาและการจำกัดด้วยเวลา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นปัญหาแนวโน้มและความเป็นไปได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่จริงและสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในรูปของแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญได้แสดงข้อคิดเห็นอย่างอิสระและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้เกียรติและให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์
2. ผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑
3. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓๖
4. รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ๑, ๒
5. รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ (ฝ่ายทหาร)
6. ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์
7. ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าที่ 4 สาขาพิษณุโลก
8. ปลัดจังหวัดเพชรบูรณ์
9. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์
10. ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์
11. หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเพชรบูรณ์
12. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์
13. ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์
14. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์
15. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์
16. ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์
17. ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์
18. นายอำเภอหล่มเก่า
19. นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์
20. อัยการจังหวัดเพชรบูรณ์

21. ป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์
22. นายทหารพระธรรมนูญ กองพลทหารม้าที่ 1
23. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวังบาล
24. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านเนิน
25. กำนันตำบลวังบาล
26. กำนันตำบลบ้านเนิน

ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลของสภาพพื้นที่และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่แท้จริงตลอดจนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สามารถแยกเป็นตามหัวข้อคำถามหรือแบบสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1. ประเด็นการรับรู้หรือรับทราบถึงปัญหาการบุกรุกพื้นที่

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้ตอบคำถามว่ารับรู้ รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดีและมีข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าปัญหาการบุกรุกพื้นที่ของภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น เป็นปัญหาการบุกรุกที่รุนแรงมากมีการขยายตัวการบุกรุกในพื้นที่จำนวนมาก เป็นไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว โดยจะสังเกตเห็นได้จากมีสิ่งปลูกสร้างทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ที่มีโครงสร้างถาวรที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากสร้างอยู่กระจัดกระจายอย่างไร้ทิศทาง และไม่มีหน่วยงานใดควบคุมได้ อาจจะมีการลุกลามไปจนครอบคลุมบริเวณพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด และกำลังอยู่ในขั้นวิกฤตที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A ชั้นที่ 1B และ ชั้นที่ 2 จัดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดความเอาใจใส่ในการป้องกันดูแล ขาดการบังคับใช้ระเบียบ ข้อบังคับกฎหมาย มาตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ การดำเนินการแก้ไขของทางราชการไม่มีการปฏิบัติที่จะสามารถทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษที่ปรากฏผลอย่างชัดเจนในเวลาอันสั้นได้ ผู้ที่เห็นแก่ผลประโยชน์ จึงไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด จนเกิดการเลียนแบบ และก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศในภาพรวมได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบทุกหน่วยควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน และมีเอกภาพในการควบคุมบังคับบัญชา

2. ประเด็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ราษฎรทำผิดเงื่อนไขการใช้ที่ดินทำกินตามข้อบังคับฯ และการบุกรุกในพื้นที่ป่าสงวน สรุปลได้ ดังนี้

2.1 ราษฎรมีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิม

2.2 สภาพสังคมและชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกาภิวัตน์ สมาชิกในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้ที่ดินทำกินมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อครอบครัวที่ใหญ่ขึ้น จึงได้ซื้อหรือเช่าจากราษฎรอาสาสมัครด้วยกันและบางรายก็บุกรุกเข้าไปในพื้นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน หรือพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง

2.3 ราษฎรมีฐานะยากจนเป็นหนี้เงินทุนเงินกู้นอกระบบจึงขายที่ดินทำกินตามที่ได้รับจัดสรรเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ และมีบางรายถูกนายทุนบังคับซื้อเนื่องจากไม่มีหนทางจะชำระเงินที่กู้ยืมมาจากนายทุนนอกระบบดังกล่าวได้

2.4 ราษฎรบางส่วนมีความจำเป็นในเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่สูงขึ้น เช่น ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น และอยู่ต่างพื้นที่จึงเกิดหนี้สินทั้งในและนอกระบบ ทั้งนี้ราษฎรต่างก็รู้ไม่มีสิทธิซื้อขายได้ เนื่องจากผิดเงื่อนไขตามข้อบังคับและอาจจะต้องถูกเพิกถอนสิทธิในอนาคตได้

2.5 พื้นที่ทำกินที่ได้รับการจัดสรรบางแห่งราษฎรอ้างว่าสภาพดินเดิมเสื่อม ไม่เหมาะแก่การทำเกษตร และไม่ประสบความสำเร็จจึงขาดทุน ประกอบกับมีค่าใช้จ่ายทางครอบครัว และมีหนี้สินมากจึงสมัครใจขายให้แก่ผู้อื่นเพื่อนำเงินไปใช้จ่าย

2.6 มีนายทุนจากนอกโครงการเข้าไปซื้อเพื่อหวังเก็งกำไรจากการทำธุรกิจรีสอร์ทหรือขายต่อให้แก่ผู้ที่มีความต้องการในอนาคตได้

2.7 เจ้าหน้าที่ขาดความเป็นเอกภาพในการควบคุมดูแล และบังคับใช้กฎระเบียบที่บัญญัติไว้ค่อนข้างรัดกุมแล้ว

2.8 ราษฎรและทายาทซึ่งมีสิทธิในการถือครองที่ดินขาดสำนึกในความเป็นเจ้าของ มีความโลภเห็นแก่เงิน จนไม่สามารถรักษารกรรมสิทธิ์ในที่ทำกินที่ทางราชการจัดสรรให้เปลี่ยนกรรมสิทธิ์เป็นของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่

2.9 แผนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัญหาระดับประเทศ ที่มุ่งแต่ส่งเสริมโดยมิได้คำนึงถึงต้นทุนความสูญเสียที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมวิถีชีวิตในพื้นที่ที่ส่งเสริม และถือเป็นข้ออ้างหลัก และเป็นทางเลือกแรกๆ ที่อยู่เหนือปัญหาอื่นๆ

2.10 ในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีภูมิประเทศที่สวยงาม ภูมิอากาศที่อากาศเย็นสบาย อยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง การเกิดค่านิยมใหม่ของคนระดับกลางหรือข้าราชการระดับสูงบางคนที่ยากมีที่ดินและบ้านพักตากอากาศไว้พักผ่อนในช่วงวันหยุด หรือเพิ่มบาร์มีและเป็นที่ต้องการของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบจึงทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น ราษฎรจึงเกิดกิเลสและมีความโลภอยากได้เงินมาใช้จ่ายในครอบครัว จึงขายที่ดินเพื่อให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีความสะดวกสบายเหมือนกับผู้อื่นๆ ที่ได้ขายที่ดินไปแล้ว

2.11 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบพื้นที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และต่อเนื่อง ทำให้เกิดข้ออ้างหรือเงื่อนไข เนื่องจากคนที่กระทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ

2.12 ยุทธศาสตร์การพัฒนาในประเด็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้มีนักลงทุนสนใจ และกล้าเสี่ยงต่อการลงทุน แม้ว่าจะยังไม่สามารถดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ แต่เป็นการเสี่ยงที่คุ้มค่าเนื่องจากเป็นการลงทุนที่มีต้นทุนต่ำแม้จะรู้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ด้วยเหตุผลเชิงผลประโยชน์และกระบวนการ หรือขั้นตอนตามกฎหมายที่จะดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ต้องใช้เวลานาน 2-5 ปี คดีจึงจะถึงที่สุด และเกิดการสับสนแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าจะเป็นการไม่สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด

2.13 ไม่มีหน่วยงานใดที่จะประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทราบถึงว่า พื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถซื้อขายหรือโอนที่ดินได้

2.14 การขาดการสนับสนุนดูแลจากภาครัฐ ทั้งเงินทุน ความรู้และการส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ทำให้ราษฎรต้องขายที่ดินทำกินให้นายทุนสร้างรีสอร์ท และนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอื่นแทน

2.15 สาเหตุหลักๆ เกิดจากความโลภของบุคคลภายนอก และความต้องการของราษฎร ที่อยากมีความสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามกระแสสังคม คงไม่อยากจะทำการเกษตรแบบพออยู่พอกิน

2.16 เป็นช่องทางสำหรับผู้ที่มีรายได้ที่ไม่สุจริต หรือไม่พึงเปิดเผยใช้ดำเนินธุรกิจกัน เพราะมีลักษณะของความผิดตามกฎหมายการฟอกเงิน โดยผู้ซื้ออาจจะนำเงินที่ไม่สุจริตมาซื้อที่ดิน แล้วขายต่อหรือสร้างบ้านพักและรีสอร์ทในราคาแพงหลายสิบล้านบาท เนื่องจากไม่ต้องทำสัญญาซื้อขายที่ดินกัน ไม่มีการจัดทำหลักฐานการซื้อ การขาย การโอน หรือการจดจำนองที่ดินกับทางราชการ ที่ถูกต้องและไม่มีแหล่งเงินทุนใดๆ

2.17 เกิดจากราษฎร ที่รัฐบาลจัดสรรที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยในอดีต เพ่งเล็งไปที่อาชีพทางด้านเกษตรกรรมแต่ราษฎร ก็ยังสามารถดำเนินการได้อย่างพออยู่พอกิน แต่ปัจจุบันจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นราคาผลผลิต ราคาวัตถุดิบที่นำมาผลิต ค่าขนส่ง สภาพดินฟ้าอากาศ ฯลฯ ไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพฯ ดังนั้น เมื่อมีนายทุนเข้ามาขอซื้อที่ดินของตนไปดำเนินการทางด้านอื่น ราษฎรเหล่านั้นจึงได้ขายสิทธิให้นายทุนโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์บ้าง หรือรู้บ้าง เพื่อปากท้องของตนเองและครอบครัว

2.18 สาเหตุมาจากการที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวของคนเมือง จึงนิยมพื้นที่ประเภทนี้ประกอบกับไม่ได้จัดระเบียบการเข้าใช้พื้นที่ จากหน่วยงานผู้ดูแลพื้นที่ จนมีการเอาเป็นเยี่ยงอย่างบุคคลหนึ่งการเห็นผู้อื่นทำได้โดยไม่ถูกดำเนินคดีก็ทำบ้าง การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่จริงจังเท่าที่ควร กระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การแจ้งดำเนินคดีจนถึงการดำเนินคดีถึงที่สุดใช้เวลานาน ผู้กระทำผิดจึงกล้าลงทุนไม่กลัวการถูกดำเนินคดีเพราะถือว่าคุ้มทุนกว่าคดีจะถึงที่สุด และตัวอย่างการบังคับใช้กฎหมายที่สามารถรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างได้

2.19 ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุหลักๆ ดังนี้

2.19.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาครัฐส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคการเกษตรดั้งเดิม ขาดการเหลียวแล ทำให้ราษฎรละทิ้งฐานขายที่ดินดั้งเดิมเนื่องจากได้ราคาดีมีนายทุนแข่งขันกันเองในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว

2.19.2 ปัญหาทางด้านสังคม เมื่อมีการแข่งขันทางด้านภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ภาคเกษตรขาดการเหลียวแลจากภาครัฐ ทำให้ราษฎรเดิมขาดแรงจูงใจ ขาดจิตสำนึกในการหวงแหนที่ทำกินจึงมีการเปลี่ยนมือที่ทำกินดั้งเดิม

2.19.3 ปัญหาด้านการเมือง ภาครัฐหน่วยงานที่รับผิดชอบ ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย อย่างต่อเนื่องและทัดเทียมกัน ทำให้เกิดปัญหาการทำตามกัน ทำให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง

3. ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขายที่ดินของราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ ดังนี้

3.1 ในการแก้ไขปัญหาผู้บุกรุกพื้นที่จากภายนอก ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพื้นที่ ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำแบบจริงจัง โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นใครมาจากไหนที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนอยู่ในปัจจุบัน

3.2 ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ สาเหตุที่สำคัญเกิดจากการขาด เจ้าภาพผู้ดูแลพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เป็นการปล่อยปละละเลยของหลายภาคส่วนจะต้องเร่งแก้ไขให้ได้ช้อยติโดยเร็ว

3.3 เป็นการฉวยโอกาสของผู้มีความได้เปรียบทางสังคม เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากการท่องเที่ยวตามนโยบายของรัฐ พื้นที่ส่วนใหญ่รัฐจัดให้ราษฎรเข้าทำกินแต่กลับถูกเปลี่ยนไปเป็นการท่องเที่ยว ซึ่งการจะปรับเปลี่ยนให้คืนสภาพเดิมคงยาก คงต้องปล่อยไปตามสภาพแต่ควรเข้ามาควบคุมเช่นให้เช่าและจัดเก็บภาษี

3.4 แก้ไขปัญหาในพื้นที่ทันที รวดเร็ว ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับชาวบ้าน เอาพื้นที่คืนให้กับราษฎรเดิม เพื่อไม่ให้บุกรุกพื้นที่อื่น ทำทัณฑ์บนไว้เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีก ส่งเสริมงานอาชีพที่ยั่งยืน

3.5 ราษฎรในพื้นที่ ขาดโอกาส ขาดความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งผู้รับอนุญาตตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง หรือการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานอื่นๆ ไม่ได้ให้คำแนะนำแก่ราษฎร การที่ราษฎรจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว สามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องขายที่ดินที่ได้รับ การแบ่งมอบ เช่น การสร้างลานกางเต็นท์โดยไม่ต้องลงทุนมาก เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ สำหรับผู้ที่ขายที่ดินให้กับบุคคลภายนอกจึงควรถูกเพิกถอนสิทธิการเป็นราษฎร และดำเนินคดีกับผู้ครอบครองพื้นที่รายใหม่ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการขายที่ดินให้กับบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้น

3.6 ควรที่จะดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจังและเด็ดขาดกับผู้บุกรุกใหม่ ส่วนผู้ที่บุกรุกเกินเวลา 5 หรือ 10 ปี ขึ้นไป ควรร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพราะทางรัฐบาลเป็นผู้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

3.7 กรณีแบ่งขายที่ดินให้บุคคลภายนอกสร้างรีสอร์ทหน้าจะมีการผ่อนปรน, กรณีขายทั้งหมดและขายที่ดินสาธารณะ ขอให้ดำเนินการตามกฎหมายระเบียบราษฎรอาสาสมัคร กรณีผู้บุกรุกพื้นที่ป่าสงวนจับจองเป็นเจ้าของถ้าจับได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ดำเนินคดีให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น

3.8 ควรประนีประนอมหรือหาทางออกให้กับราษฎรแบบไม่ให้ซ้ำ ควรจัดโซนให้เป็นขอบเขต ห้ามการซื้อขายต่อไป ที่แล้วมาให้ยุติ เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรมีประชุมปัญหาแต่ละหมู่บ้าน ตำบล ให้ได้ช้อยติ

3.9 ดำเนินการตามกฎหมาย รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดและปลูกต้นไม้ทดแทน

3.10 ปัญหาการเปลี่ยนมือของพื้นที่ของราษฎรนั้น ปัจจุบันสมควรเรียกคืนพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนมือไปอยู่ในมือนายทุนทั้งหมด

3.11 ปัจจัยบางส่วนเกิดจากความไม่เข้าใจของราษฎร ทำให้กระทำในสิ่งที่ผิดเงื่อนไข โดยมีบางส่วนมุ่งถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ในแง่การดำเนินการควรทำให้เกิดความชัดเจนในพื้นที่ ต้องกันออกมาให้แน่นอน และดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับราษฎร ที่กระทำผิดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดิน ควรดำเนินการตามกฎหมาย คือ ถ้าผิดก็ควรจะยึดที่ดินคืน แล้วนำไปเช่าให้ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อทำผิดเงื่อนไขจะต้องเพิกถอน, ดำเนินคดีต่อกลุ่มนายทุน และมีการบูรณาการหน่วยงานรัฐ เอกชน สื่อสารมวลชน เพื่อช่วยกันแก้ไข

3.12 ราษฎรมีความจำเป็นในด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพรายได้ภาคเกษตร ตกต่ำขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจเมื่อเปรียบเทียบกับภาคการท่องเที่ยวที่รัฐ และส่วนอื่นๆ ส่งเสริมกันอย่างต่อเนื่องตรงข้ามกับภาคเกษตรอย่างสิ้นเชิง หน่วยงานของรัฐเองที่มีหน้าที่โดยตรง หรือมีส่วนสนับสนุนจะต้องมีมาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบอย่างทัดเทียมกันและต้องพัฒนาภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็ง

3.13 ไม่มีความจำเป็นต้องขาย ควรมีข้อกำหนดระบุให้ชัดเจนถึงขอบเขตการใช้ที่ดินที่ได้รับมอบให้ใช้ทำกินชั่วคราวไปใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ เมื่อมีการขายที่ดินให้กับบุคคลอื่น ซึ่งไม่มีสิทธิในการใช้ประโยชน์ ควรมีบทลงโทษทั้งผู้ที่ได้รับที่ดินชั่วคราวและผู้รับซื้อที่ดินผืนนั้น บทลงโทษควรเป็นบทลงโทษที่มีผลให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวมิใช่แค่ปรับ หรือรื้อถอน เพราะมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจกระทบต่อระบบนิเวศ หรือการทำลายทรัพย์สินของแผ่นดินก็ได้

3.14 ควรยึดคืนพื้นที่ให้แก่อรัฐ ผู้มีสิทธิไม่ใช่สิทธิควรคืนให้ทางการ เพื่อพัฒนาให้เป็นป่าไม้ ที่สมบูรณ์ต่อไป

3.15 ควรจะยึดพื้นที่คืน โดยใช้อำนาจทางกฎหมายเป็นการลงโทษผู้ที่ซื้อต่อไปจากผู้ที่มีสิทธิ และทำให้ที่ดินกลับคืนสู่สภาพก่อนที่จะมอบคืนให้ป่าไม้

3.16 การแก้ไข ภาครัฐต้องไม่ทอดทิ้งให้ราษฎร ประกอบอาชีพตามลำพังควรให้ภาครัฐ เป็นพี่เลี้ยงจัดหาอุปกรณ์ เงินทุน จัดทำสหกรณ์ จัดหาตลาดที่ยั่งยืน ถ้าหากราษฎร เหล่านี้มีปัจจัย ครบถ้วนดังที่กล่าวอย่างน้อยเขาก็คงรักและหวงแหนที่ดิน ถ้ามีรายได้ที่มั่นคงยั่งยืนเขาคงไม่ขายที่ดิน

3.17 มีมาตรการและกำหนดโทษผู้มีเจตนาถือครองที่ดินโดยไม่ชอบ และรื้อถอน สิ่งปลูกสร้างที่ถือว่าได้บุกรุกให้กลับกลายเป็นสภาพป่าเหมือนเดิม'

3.18 เกษตรกรมีรายได้น้อย เนื่องจากการทำเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ผลผลิตที่ได้ต่ำราคาผลผลิตก็ต่ำ แต่มีค่าใช้จ่ายต้นทุนในการดำเนินการสูง จึงจำเป็นต้องขายที่ดิน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และมีการประกัน ราคาผลผลิตมีการจัดการดินที่เหมาะสมและถูกต้อง

3.19 เหตุผลคือทำการเกษตรตามระเบียบฯ เมื่อดำเนินการแล้วผลผลิตได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ขาดทุนไปทุกปีๆ จึงคิดขายให้บุคคลภายนอกเพื่อนำเงินมาชำระหนี้และนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เพื่อให้ทัดเทียมเพื่อนบ้าน เรื่องดังกล่าวนี้ในขั้นต้นควรดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายเสียก่อนหลังจากนั้นจึงดำเนินการจัดระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ควรใช้วิธีการทางรัฐศาสตร์ ควบคู่กับนิติศาสตร์ และให้จบลงด้วยความยุติธรรม (ยุติด้วยธรรมะ)

3.20 ภาครัฐเป็นเจ้าของภาพในโครงการเกษตรและปลูกป่าในพื้นที่ดังกล่าว โดยกำหนดพื้นที่ปลูกป่า พื้นที่การเกษตร ซึ่งดำเนินการจัดการเมล็ดพันธุ์ กล้าไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และเป็นที่ต้องการของตลาด ดูแลและบำรุงต้นไม้ตลอดระยะเวลาเพาะปลูก รวมทั้งจัดเก็บบรรจุภัณฑ์ และตลาดโดยราษฎร เป็นเพียงผู้รับจ้างในขั้นตอนต่างๆ จะทำให้ราษฎรมีรายได้ที่ชัดเจน แน่นนอน ไม่ต้องแบกรับความไม่แน่นอนของภูมิอากาศและคุณภาพผลผลิต การตลาด รวมทั้งดำเนินการฝึกการเกษตรวิถี เพื่อดำเนินการของในอนาคต

3.21 ราษฎรที่นำที่ดินฯ ขายให้บุคคลภายนอกที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุผล ดังนี้ คือบุคคลภายนอกให้ผลประโยชน์คุ้มค่ากับการขายที่ดินและไม่มีการดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง จึงเข้าใจว่าสามารถซื้อขายได้เพราะมีการซื้อขายกันเป็นเวลานาน และไม่มีผู้ถูกดำเนินคดีอย่างเด็ดขาด

3.22 มีรายได้มากกว่าต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

3.23 ปัญหาที่แท้จริงคือราษฎรมีที่ดินทำกินของญาติพี่น้องอยู่ในพื้นที่ภูมิลำเนาเดิม จึงมักกลับไปทำการเกษตรในภูมิลำเนาเดิมขาดความต่อเนื่องในการใช้พื้นที่ ต่อมาเมื่อนายทุนยื่นข้อเสนอด้วยจำนวนเงินตามที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ราษฎรอาสาสมัครจึงยื่นให้บุคคลภายนอกเข้าใช้ประโยชน์แทน ควรที่จะดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง และเด็ดขาดกับผู้บุกรุกใหม่ ส่วนผู้ที่บุกรุกมาเป็นเวลา 5 ปีหรือ 10 ปีขึ้นไป ควรร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญห เพราะทางรัฐอาจ เป็นผู้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งราษฎรเหล่านั้นมักแจ้งว่าทำการเกษตรไม่ได้ผล แต่ในความเป็นจริงแล้วส่วนราชการก็ได้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญห

3.24 ควรดำเนินการในเรื่องนี้โดยการจัดตั้งคณะกรรมการเข้าคลี่คลายแก้ไขปัญหาด้วยการสำรวจข้อเท็จจริงในปัจจุบัน ว่าสภาพการถือครอง (ในทางพฤตินัย) เป็นอย่างไรหากราษฎรหรือบุตรหลานทายาทปฏิบัติผิดกฎระเบียบ ก็ให้ดำเนินการปลดและบรรจุใหม่โดยคัดเลือกผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินที่แท้จริงเข้าบรรจุแทน

3.25 ควรยึดพื้นที่คืนให้แก่รัฐ ปัจจัยบางส่วนเกิดจากความไม่เข้าใจของราษฎร ทำให้กระทำในสิ่งที่ผิดเงื่อนไข โดยบางส่วนมุ่งถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าในแง่การดำเนินการควรทำให้เกิดความชัดเจนในพื้นที่

3.26 ควรตรวจยึดคืนพื้นที่และยกเลิกสิทธิราษฎร หรือหากมีการลงทุนสร้างที่พัก รีสอร์ท ทิวทัศน์ทางประณีประนอมเพื่อให้มีการเข้าทำประโยชน์ในเวลาชัดเจนต่อไป

3.27 ในเรื่องนี้ต้องมีการดำเนินการแก้ไขระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

3.28 ส่วนใหญ่มีความจำเป็น เนื่องจากมีความยากจน การผลิตพืชผักไม่ค่อยได้ผลขาดความรู้ ไม่มีภาครัฐเป็นศูนย์กลางหรือเป็นที่เลี้ยงในการจัดหาตลาดที่ยั่งยืน

3.29 ควรใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าไปดำเนินการและจัดระเบียบใหม่ โดยจะต้องดำรงความมุ่งหมายตั้งแต่เริ่มต้นเอาไว้

4. ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหาร และป่าไม้ที่เข้าไปจับกุมรีสอร์ท ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ได้ข้อคิดเห็น ดังนี้

4.1 เห็นด้วยและควรดำเนินการให้ถึงที่สุด เพราะเมื่อราษฎร หรือเจ้าของที่ขายไปแล้ว จะบุกรุกพื้นที่ใหม่เพื่อทำการเกษตร, ควรจัดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ หรือถ้าทำได้ ควรรณรงค์ให้เป็นอำเภอท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำกัดพื้นที่ ไม่ต้องสร้างรีสอร์ท แต่ทำเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ และควรปลูกป่าเพิ่ม

4.2 เป็นการดี เพราะตอนนี้ที่สาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ถูกซื้อขาย และถูกก่อสร้างเป็นบ้านพักตากอากาศของกลุ่มนายทุน ข้าราชการจนจะหมดแล้ว พื้นที่จะทำประโยชน์เพื่อชุมชนในคราวต่อไป ไม่มีอีกแล้ว

4.3 การจับกุมรีสอร์ทไม่ใช่การแก้ปัญหาที่แท้จริง เพราะเกิดขึ้นมานานจน นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น รีสอร์ทมีความสำคัญในการท่องเที่ยว จะให้ตีต้องยุติและขีดเส้นให้มีเท่าที่มีอยู่แล้วเพื่อความเป็นอยู่อย่างสงบ และชี้แจงให้ราษฎรรักถิ่นฐานของตนเอง

4.4 การแจ้งความดำเนินคดี และจับกุมผู้สร้างรีสอร์ทในพื้นที่ ที่ผ่านมามีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมาย และเงื่อนไขต่างๆ ที่ฝ่ายทหาร และกรมป่าไม้ได้กำหนดไว้ และเป็นการป้องกันไม่ให้ขยายวงกว้างออกไปเป็นการป้องปรามอีกอย่างหนึ่ง แต่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้รับอนุญาต คือเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ฝ่ายปกครอง และตำรวจ ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการแก้ปัญหา ในการดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

4.5 ควรดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและให้เห็นผลไวที่สุด ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีให้ถึงที่สุด โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลที่อยู่ในพื้นที่เพราะจะได้ควบคุมรีสอร์ทไม่ให้สร้างเพิ่มมากขึ้น

4.6 อาจจะสายไปแล้ว ควรจะจับกุมตั้งแต่เริ่มต้น เพราะตอนนี้เขาลงทุนการก่อสร้างไปมากแล้ว ควรจะไปตักเตือนหรือจับกุมตั้งแต่เริ่มต้นควรจะถูกตักเตือนทางออกที่ดีกว่านี้จะได้ไม่เกิดปัญหาหนักขึ้น

4.7 ขอเอาใจช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและป่าไม้ ดำเนินการจับกุมหรือพุดคุยหาทางออกที่ดีกว่านี้ ต้องคุยกันว่าทางราชการจะมีแนวทางแบบไหน และช่วยเหลือราษฎร ให้อยู่ได้โดยไม่ต้องขายที่ดินของตนเองอย่างไร

4.8 เห็นด้วยในกรณีเป็นผู้บุกรุกใหม่ ควรดำเนินการอย่างจริงจัง และใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งติดตามผลคดีอย่างใกล้ชิด ในกรณีเป็นผู้บุกรุกนานแล้ว ควรจะมีข้อมูลว่าในแต่ละรายบุกรุกเป็นระยะเวลาเท่าไร มีหลักฐานอย่างไร และร่วมกันหาวิธีการแก้ไข้ปัญหา

4.9 ยังไม่เด็ดขาด จับผิดตัว ไม่จับเจ้าของรีสอร์ท ผู้ถูกจับเป็นคนยากจนรับจ้างมาเลี้ยงครอบครัว เมื่อจับแล้วยังมีการก่อสร้างต่อจนเสร็จ

4.10 เห็นด้วยกับการดำเนินการตามกฎหมายของหน่วยราชการ แต่ที่มีมวลชนมาต่อต้านเนื่องจากนายทุนปลุกระดมมวลชน เพื่อต้องการพื้นที่ปลูกสร้างไว้

4.11 ทำถูกแล้ว จับกุมต่อไปอย่างต่อเนื่อง ควรมีหน่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการจับกุมผู้บุกรุกต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากหน่วยเหนือ

4.12 ทหาร หรือ ป่าไม้ ไม่เอาจริง ไม่มีความต่อเนื่อง คนมีสีเข้ามาทำเป็นแบบอย่าง ขอให้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

4.13 ดีมาก ยังไม่พอ ควรจะรื้อบ้านที่สร้างด้วยเพราะบางราย นายทุนเป็นเจ้าของหน้าที ของรัฐระดับผู้บริหารหน่วยงาน บางรายอ้างตัวเป็นเจ้าของใหญ่รายโตในจังหวัด จึงขอสนับสนุนให้ทุกคน ต้องทำตามหน้าที่

4.14 เห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งการเข้าดำเนินการทำให้เกิดผลดีต่อบ้านเมืองสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของราษฎรเอง เพื่อยับยั้งการบุกรุก ไล่เมิด ทำลายสภาพธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้กำลังวิกฤติหนัก ควรลงโทษตามกฎหมายอย่างไม่ละเว้น เพราะได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

4.15 มีความเห็นว่าควรแยกส่วนให้ชัดเจน แล้วดำเนินการด้านกฎหมายอย่างเด็ดขาด โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เห็นด้วยในการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายที่ไม่ใช่ราษฎร ที่ดำเนินการสร้างรีสอร์ท และไม่เห็นด้วยในการจับกุมราษฎรที่ทำรีสอร์ทเอง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ จะทำให้ ดำเนินการตามระเบียบเดิมนั้นอาจจะทำให้การดำเนินการใช้ชีวิตลำบากขึ้นในสังคมปัจจุบัน

4.16 ถูกต้องแล้ว จากการดำเนินการจับกุมผู้ที่ก่อสร้างรีสอร์ทที่ผ่านมา รัฐบาลก็ยังมี การอะลุ่มอล่วยให้กับผู้ที่สร้างรีสอร์ทไม่เอาจริงเอาจริง เมื่อตรวจสอบได้ว่าไม่ใช่พื้นที่ที่รัฐบาลจัดให้ราษฎร ควรดำเนินการอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด ไม่ยกเว้นแม้แต่รายเดียว มิฉะนั้นปัญหาเหล่านี้ก็แก้ไขไม่จบสิ้น เสียที

4.17 หากเป็นผู้กระทำผิดจริงก็สมควร เพราะการที่จะสร้างรีสอร์ท ผู้สร้างต้องทราบ ว่าที่ดินผืนนั้น เป็นที่ดินที่สามารถสร้างได้หรือไม่ เพื่อไม่ใช่แต่ต้องการที่จะสร้างเพื่อหาผลประโยชน์ เพื่อตนเอง เมื่อกระทำผิดก็สมควรได้รับโทษ

4.18 เห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้ทำตามหน้าที่ถูกต้องแล้ว เนื่องจากพื้นที่ที่เคยมีป่าไม้ ที่รื้อร่นนั้นหายไปเกือบหมด จะเหลือแต่รีสอร์ท

4.19 ถ้าเจ้าของรีสอร์ท สร้างขึ้นมาแล้วเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากและทำลาย ภูมิทัศน์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมากเกินไปก็สมควรที่โดนจับกุม และดำเนินคดีตามสมควร จังหวัด ทหาร ป่าไม้ น่าจะหาทางออกได้ว่าจะดำเนินการทางใด ส่งเสริมการท่องเที่ยวหรืออนุรักษ์ป่า

4.20 เห็นด้วย เพื่อที่จะดูแลต้นน้ำและยับยั้งไม่ให้ความเจริญของวัตถุเข้าไป บุกรุก พื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำ และลงโทษให้เด็ดขาดตามกฎหมาย ผู้ดำเนินการควรมีเจ้าภาพที่ชัดเจน และมีอำนาจ หน้าที่รองรับ

4.21 ควรกระทำโดยละมุนละม่อม ทั้งโดยวาจา กิริยาอาการ และการปฏิบัติ เพราะมีบางคนบางนาย วางอำนาจพูดจาข่มขู่ทำทนาย ในฐานะเป็นคนของรัฐทำให้เกิดความไม่พอใจ ซ้ำอีกควรแนะนำช่องทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันโดยสันติวิธี

4.22 การจัดระเบียบรีสอร์ท และการดำเนินการจับกุมผู้สร้างรีสอร์ทเป็นเรื่องที่ดี เพราะว่าการที่ผู้มีฐานะการเงินนำเงินมาซื้อที่จากประชาชนโดยไม่มีโฉนดและทำรีสอร์ทที่ผิดกฎหมาย อยู่แล้ว และยังเป็น การลดการบุกรุกทำลายป่าสงวน ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง “จุดหลักจะมาจาก นายทุน ประชาชนในพื้นที่จึงบุกรุก” เมื่อประชาชนขายที่ดินแล้วก็รุกป่าสงวน ไปได้ตลอดเวลาทำให้เกิดปัญหาหาระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน

4.23 ควรทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อความยุติธรรม มีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ควรหามาตรการที่เหมาะสมและถูกต้อง และดำเนินการกับผู้สร้างรีสอร์ททุกรายในเงื่อนไข และการดำเนินการทางกฎหมายในลักษณะเดียวกัน

4.24 ถูกต้องเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม หากไม่การจับกุมก็จะมีคนอาศัยช่องว่างที่จ้องเข้าบุกรุกไปเรื่อยๆ

4.25 ไม่ควร เพราะเป็นการทำลายบรรยากาศการท่องเที่ยว ธุรกิจ และแรงงาน แต่ควรจะทำให้เสียภาษีเพิ่มขึ้นหลายๆ เท่า

4.26 การทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สร้างรีสอร์ท ยอมรับในความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยคณะกรรมการที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ก่อตั้งขึ้น ควรมีคณะกรรมการในการประนีประนอมให้ผู้สร้างรีสอร์ททำสัญญาเช่าที่ดิน จากกรมป่าไม้ตามจำนวนปีที่คิดว่ารายได้จากรีสอร์ท จะคุ้มกับ

ที่ได้ออกไป จากนั้นก็ถอนสิทธิในการถือครอง ส่วนรีสอร์ทที่สร้างไม่จำเป็นต้องรื้อถอนทำลาย ให้เอกชนประมูลดำเนินการก่อสร้างจากกรมป่าไม้ รายได้ตกเป็นของรัฐ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดำเนินการจับกุมผู้สร้างรีสอร์ทในห้วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดเงื่อนไขแก่ผู้สร้างรีสอร์ท จนเป็นข่าวในสื่อต่างๆ เนื่องจากขาดขั้นตอนการปฏิบัติตามที่กล่าวในขั้นต้น หากได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามลำดับขั้นตอนที่กล่าว และรายละเอียดอื่นๆ น่าจะเป็นสาเหตุให้ลดระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง และเงื่อนไขลงได้ จนสามารถมีวิธีปฏิบัติที่สามารถยอมรับได้ และเป็นประโยชน์แก่ทุกๆ ฝ่ายได้เป็นอย่างดีต่อไป

5. ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่เพื่อจะพัฒนาให้เป็นแหล่งต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเพชรบูรณ์สรุปได้ ดังนี้

5.1 เห็นด้วยอย่างยิ่งในมาตรการการบังคับใช้กฎหมายแต่ยังขาดความต่อเนื่อง และเมื่อหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน ลักษณะเหมือนประโคนขาวแล้วก็เงียบไปปฏิบัติงานโดยไม่มีการวางแผน ไม่มีข้อมูล ไม่มีเป้าหมาย ไม่มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการติดตามหลักการตรวจยึดพื้นที่การปฏิบัติงานลักษณะเช่นนี้ จะต้องมีการวางแผนว่าใครเป็นเจ้าของภาพหลักในแต่ละพื้นที่ เจ้าภาพรองและหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ผล

5.2 ควรมีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ จากการรื้อถอน เป็นเมื่อทำผิดให้ยึดตกเป็นของแผ่นดินก่อนแล้วจึงพิจารณาถึงการรื้อถอน การใช้ประโยชน์ทางราชการ หรือการให้เช่า แล้วแต่กรณีสภาพพื้นที่เพื่อประโยชน์ของชาติ

5.3 คั้นพื้นที่ที่เป็นของป่าไม้ให้หมดอาศัยสื่อต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และประชาชนทั่วประเทศ

5.4 ให้ประชาชนในพื้นที่ทำประชาพิจารณ์ เพื่อหาข้อยุติและดำเนินโครงการต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่ และรักษาพื้นที่ป่าไม้ในเวลาเดียวกัน

5.5 สร้างจิตสำนึกแก่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความรักและห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง

42

5.6 ให้ราษฎรเจ้าของพื้นที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ของตนเอง และไม่ให้บุกรุกพื้นที่เพิ่ม ควรมีการส่งเสริมให้ราษฎรปลูกไม้โตเร็ว, ไม้ยืนต้นในพื้นที่ของตนเองเพิ่มขึ้น

5.7 จัดระเบียบพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง จัดระบบผังเมือง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ถูกทิศทาง เช่น โชนป่าไม้ โชนการเกษตร โชนท่องเที่ยว โชนแหล่งน้ำ แต่ไม่มี โชนอุตสาหกรรม

5.8 ปัญหาคือคนอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน การแก้ไขปัญหาต้องใช้กฎหมายบ้านเมือง กฎหมายป่าไม้ กฎหมายที่ดิน และกฎหมายปกติที่ใช้อยู่เพื่อคนที่อยู่ในพื้นที่จะได้ทราบว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้

5.9 การแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ที่มีการบุกรุกต้องมีแนวเขตชัดเจน โดยมีหลักเขต ที่มั่นคงถาวร และมีการดำเนินการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

5.10 ปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กและประชาชนรักสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และยกย่อง บุคคลที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.11 ส่วนราชการทุกภาคส่วนต้องร่วมกันบูรณาการอนุรักษ์ พัฒนาและบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง จริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยมีการวางแผนปฏิบัติการ ตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรวจสอบผลการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง

5.12 ควรที่จะดำเนินการตามขั้นตอนของ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่มีใช้อยู่ ในปัจจุบันก่อน (วิธีการดำเนินการคงต้องศึกษารายละเอียดให้ชัดเจน แล้วใช้หลักนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ควบคู่กันไป) เมื่อดำเนินการในขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องดำเนินการจัดระเบียบให้ถูกต้อง และครอบคลุม ถึงอนาคตที่จะมีการเปลี่ยนแปลงต่อไป

5.13 ควรวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด หรือภูมิภาค เพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นมาในอดีต โดยคำนึงถึงคุณประโยชน์สูงสุด ของประเทศชาติเป็นหลัก

5.14 จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรพิจารณาทบทวนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ประเด็นการส่งเสริม การท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก ในแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.15 ให้นำแนวทางพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปรับใช้ในพื้นที่ภูทับเบิก

การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ประสานงานและขออนุญาต ตลอดจนขอความร่วมมือกับส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ประชากรเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ที่มีความใกล้เคียงกันในเรื่องความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบ บทบาทและอำนาจหน้าที่ที่มีต่อพื้นที่ภูทับเบิก จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่
2. กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในอำเภอหล่มเก่า

3. กลุ่มผู้นำหรือผู้บริหารองค์การส่วนท้องถิ่น เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

43

4. กลุ่มราษฎรในพื้นที่ภูทับเบิก

5. กลุ่มผู้ประกอบการบ้านพัก และรีสอร์ททั้งในและนอกพื้นที่

6. กลุ่มผู้สื่อข่าวและสื่อมวลชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม 2565 จำนวน 6 ครั้ง โดยมีผู้ร่วมเข้าสนทนากลุ่มครั้งละ 30 ถึง 35 คน รวมทั้งหมด 195 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง มีหัวข้อในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย การแนะนำตัวของผู้วิจัย และผู้ช่วยเหลือ การแนะนำตัวของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มและการศึกษาวิจัย การบรรยายสรุปด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่นแผนที่ แผนที่ ภาพถ่ายและเอกสารประกอบเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับการกำหนด ประเด็นของการสนทนากลุ่มใช้ตามหัวข้อที่ต้องการทราบ (แบบสัมภาษณ์) และการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยที่ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วม สนทนากลุ่ม ได้ตอบข้อซักถามและแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนโอกาสที่จะนำไปใช้ได้ และสร้างบรรยากาศในการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สำหรับการสนับสนุนระหว่างการจัดสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้จัดผลไม้ อาหารว่าง เครื่องดื่ม และร่วมรับประทานอาหารกลางวันกับกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกครั้ง ทำให้ เกิดความใกล้ชิด มีความรู้สึกที่ดี และ มีความภาคภูมิใจว่าทุกคนได้มีโอกาสรับรู้ รับทราบเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะ เกิดปัญหาต่อไปในอนาคต รวมถึงได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นและได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาในพื้นที่ภูทับเบิก ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

1. ประเด็นการรับรู้ - รับทราบถึงปัญหาการบุกรุกพื้นที่โครงการฯ

1.1 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 195 คน ตอบคำถามเป็น 3 แนวทางแบ่งได้ดังนี้

1.1.1 รับรู้ - รับทราบว่ามีการซื้อ - ขายที่ดินทำกินและมีการบุกรุกจาก

บุคคลภายนอก จำนวน 173 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.71

1.1.2 รับรู้ - รับทราบ เป็นบางส่วน จำนวน 5 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.56

1.1.3 รับทราบแต่ไม่คิดว่าเป็นปัญหา จำนวน 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.71

1.2 สรุปข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือขอให้จัดหน่วยงานของทางราชการที่มี อำนาจหน้าที่และมีกำลังพลเข้าไปดำเนินการตามกฎหมายเพื่อยุติการบุกรุกพื้นที่และแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุด และขอให้จังหวัดเพชรบูรณ์วางแผนพัฒนาพื้นที่ภูทับเบิกให้มีความต่อเนื่องต่อไป

2. ประเด็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ราษฎรทำผิดเงื่อนไขการใช้ที่ดินทำกินตามข้อบังคับฯ และการบุกรุกในพื้นที่นอกเขตที่ได้รับ การจัดสรร สรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุหลักที่ราษฎรใช้เป็นข้ออ้างเช่นมีหนี้สินทั้งใน และนอกระบบ มีค่าครองชีพสูงขึ้น มีค่าใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับสูง มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้นได้แก่ รถจักรยานยนต์ รถยนต์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์

เครื่องเสียง โทรทัศน์ เครื่องใช้ไฟฟ้า รถแทรกเตอร์และรถเครื่องจักรกลในการเกษตร และบางส่วนทำการเกษตรไม่ได้ผลจึงต้องการเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรกรรมไปเป็นอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า

2.2 ด้านสังคมจิตวิทยา เช่น มีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่อยู่อย่างพอมีพอกินเป็นมีความต้องการในสิ่งที่มีอยู่มากขึ้น ต้องการมีฐานะทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นจึงต้องแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น มีกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น ชุมชนดั้งเดิมแออัดจนต้องขยายพื้นที่ในการอยู่อาศัย โครงสร้างทางสังคมชุมชนเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของหมู่บ้าน และมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขในการดำเนินวิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น มีทั้งผู้นำทางการปกครองคือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และมีผู้บริหารองค์กรระดับท้องถิ่น ทำให้ขาดเอกภาพในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้ที่ดินทำกิน ราษฎรอาสาสมัครบางส่วน และทายาทขาดจิตสำนึกในการที่จะรักและหวงแหนในสิทธิที่ดิน

2.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีการใช้ที่ดินทำกินในพื้นที่ภูทับเบิกมาอย่างต่อเนื่องทำให้ดินเสื่อมสภาพต้องใช้ปุ๋ยหรือสารเคมีช่วยในการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมแก่การเกษตร ทำให้มีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิตต่อผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้น ไม่คุ้มค่าหรือขาดทุนมาอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุให้ต้องเป็นหนี้แก่นายทุนและถูกบีบบังคับให้ต้องขายเพื่อปลดเปลื้องภาระหนี้สินดังกล่าว และบางพื้นที่มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ที่เกื้อกูลแก่การประกอบอาชีพหรือหารายได้จากการท่องเที่ยว มากกว่าอาชีพทางการเกษตรกรรม

3. ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหการขายที่ดินของราษฎรให้แก่บุคคลภายนอกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อคิดเห็นสรุปได้ ดังนี้

3.1. ขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการคดีแก่ผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ตามกฎหมายทุกรายโดยไม่มีข้อยกเว้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และรักษาสภาพป่าไม้ต้นน้ำของจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้กลับคืนความสมบูรณ์ต่อไป

3.2 ขอให้แยกพื้นที่ที่มีการกระทำผิดตามกฎหมาย และผิดเงื่อนไขตามข้อบังคับฯ ออกเป็นส่วนๆ แล้วให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินคดีกับบุคคลภายนอกทุกราย สำหรับราษฎรที่เป็นผู้ที่ทำผิดเงื่อนไข โดยการขายให้บุคคลภายนอกให้เพิกถอนสิทธิจากการเป็นราษฎรอาสาสมัคร และยึดพื้นที่ทำกินคืน ส่วนราษฎรที่ทำผิดเงื่อนไขโดยประกอบกิจการด้วยตนเอง ให้พิจารณาผ่อนผัน และแก้ไขเงื่อนไขตามข้อบังคับฯ ใหม่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

3.3 ขอให้หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงใหม่ในปัจจุบัน แล้วให้หยุดการบุกรุกและการก่อสร้างรีสอร์ทเพียงเท่าที่เป็นอยู่ แล้วดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายและผ่อนผันให้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป เพื่อรักษาสภาพพื้นที่ให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป

สรุปความคิดเห็นเป็นส่วนรวมของกลุ่มผู้ร่วมสนทนาได้ขอให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายทุกรายแล้วพิจารณาหาทางแก้ไขหรือดำเนินการต่อไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์ แก่ทางราชการและรักษาผลประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด

4. ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่เข้าไปจับกุม รีสอร์ท ในห้วงเวลาที่ผ่านมาผู้ร่วมการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อคิดเห็นสรุปได้ ดังนี้

4.1 เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และอยากให้ ดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการป้องปรามและป้องกันมิให้มีการกระทำผิดกฎหมาย

45

4.2 ไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านมานี้เนื่องจากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ในบางกรณี และมองปัญหาว่ามีสาเหตุเกิดจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นผู้ละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตั้งแต่เริ่มต้น ปล่อยให้มีการกระทำผิดกฎหมายและเงื่อนไขการใช้ที่ดิน ทำกินตามข้อบังคับฯ ขึ้นเป็นจำนวนมากแล้วจึงเข้าไปดำเนินการทำให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย และเกิดผลกระทบกับการท่องเที่ยว

สรุปความคิดเห็นของผู้ร่วมการสนทนากลุ่มต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายป่าไม้ ส่วนใหญ่เห็นด้วยและอยากให้มีการดำเนินการให้ต่อเนื่องและขอให้พิจารณาหาหนทางดำเนินการ แก้ไขต่อไปหลังจากคดีสิ้นสุดแล้ว เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่พื้นที่อื่นๆ

5. ประเด็นข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมการสนทนากลุ่มสรุปได้ดังนี้

5.1 ควรใช้สื่อสารมวลชนที่มีทุกประเภททำการประชาสัมพันธ์ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ราษฎร ผู้ประกอบการรีสอร์ท และประชาชนทั่วไปทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ทราบถึง ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยจะต้องสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจ และยอมรับว่าที่ดินทำกินในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้นไม่มีเอกสารของทางราชการแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ตามกฎหมายที่ดิน และไม่สามารถซื้อ - ขาย เปลี่ยนมือได้ และผู้ที่ซื้อ - ขายมีความผิดตามกฎหมาย

5.2 ควรดำเนินคดีกับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และมีการติดตามผลของคดี อย่างต่อเนื่องจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

5.3 ควรสร้างจิตสำนึกให้แก่ราษฎร และบุตรหลาน ให้มีความรักและหวงแหนที่ดินทำกิน เอาไว้ใช้ประโยชน์ชั่วลูกหลาน และไม่ขายที่ดินทำกิน

5.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสำรวจสภาพข้อเท็จจริงและพิจารณาปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในปัจจุบันโดยเร็ว

5.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรศึกษาปัญหา อย่างจริงจัง เพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่เขาค้อให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในโอกาสต่อไป โดยนำศักยภาพที่เกื้อกูลของเขาออกไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ไม่เป็นการทำลายหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่โดยสิ้นเปลือง และไม่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สรุปความคิดเห็นอื่นๆ หน่วยงานของรัฐควรเร่งรัดดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกให้มีความรักและหวงแหนที่ดินทำกิน และควรที่จะ วางแผนพัฒนาพื้นที่ภูทับเบิกอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยจะต้องมีหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพหลัก และหน่วยงานที่เหลือเป็นหน่วยให้การสนับสนุน

บทที่ 4

การวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล และตำบลบานเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ในปัจจุบันปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าของบุคคลภายนอก และราษฎรชาวเขาเผ่าม้งทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อประกอบธุรกิจรีสอร์ทเพื่อการท่องเที่ยว ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินผิดวัตถุประสงค์ ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ซึ่งให้จัดทำเป็นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย แม้ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจะทำการเกษตรโดยประกอบอาชีพปลูกกะหล่ำปลี เป็นส่วนใหญ่ แต่ในช่วยที่มีการส่งเสริมให้ภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีที่พักเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจึงแบ่งพื้นที่เพื่อก่อสร้างที่พักหรือรีสอร์ทรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ (ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์ ในปัจจุบัน) หน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการเคยมีคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว แต่ศาลปกครองพิชณุโลกได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับที่ให้ผู้ปลูกสร้างอาคารรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทำให้ไม่สามารถควบคุมการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างได้ ก่อให้เกิดการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างอย่างไร้ความเป็นระเบียบ และอาจมีความไม่มั่นคงแข็งแรง เป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยว

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ๓ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางกัน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เร่งรัดสำรวจรีสอร์ท คัดกรองผู้เข้าไปใช้ที่ดินภูทับเบิก ออกแบบแผนผัง การใช้ที่ดิน และสำรวจทำผังภาพรวมทั้งหมดของที่ดินสำหรับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลคดีความ และเร่งรัดดำเนินการ และป้องกันมิให้ก่อสร้างใหม่ ส่วนกระทรวงมหาดไทย ประกาศผังเมืองรวม และบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 เร่งฟื้นฟูระบบนิเวศ ป้องกันการเกิดภัยพิบัติ เช่นการป้องกันดินโคลนถล่ม และดูแลการจัดการขยะ สุขอนามัย ระบบสาธารณสุขปโภค โดยเป้าหมายสุดท้ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน พลิกฟื้นอัตลักษณ์ และพิทักษ์ระบบนิเวศ

เมื่อกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลประชากร และอาณาเขตพื้นที่ในบริเวณภูทับเบิกตามแผนที่กำหนดไว้แล้วเสร็จ เพื่อให้การบริหารจัดการพัฒนา คุณภาพชีวิต ราษฎรชาวเขาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน และยั่งยืน ตลอดไป เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

จากที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว จึงอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เพื่อแก้ไข ปัญหาหนี้ โดยออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยที่ 35/2559 ลง 5 กรกฎาคม 2559 เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในท้องที่ตำบล วังบาล ตำบลเนินเพิ่ม และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยอาศัยกลไกการระงับปราบปราม และ ป้องกันการกระทำที่มีผลกระทบในพื้นที่ป่าภูทับเบิก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้มีการเร่งฟื้นฟูป่าภูทับเบิกให้กลับคืนสู่สภาพเดิม รวมทั้งอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีคำสั่งจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ 1519/2559 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2559 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในท้องที่ตำบลวังบาล ตำบลบ้านเนิน และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ขึ้น เพื่อให้เป็นไปตาม คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35/2559 โดยมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ทำการรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้าง รีสอร์ท ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 35/2559 อย่างต่อเนื่อง และมีราษฎรชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ 50 ราย เป็นเจ้าของรีสอร์ท ได้ร้องขอ ความเป็นธรรม เนื่องจากมาตรการดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพ ของพวกตน ซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์เห็นความจำเป็นว่าสมควรจัดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของราษฎรชาวเขาเผ่าม้งดังกล่าวให้น้อยที่สุด ซึ่งในห้วง แรกทางจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ใช้นโยบาย 3-8-8 เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับส่วนที่เกี่ยวข้อง

และต่อมาในคราวประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน และปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน คณะที่ 5 คณะกรรมการขับเคลื่อน และปฏิรูปด้านความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ การเกษตร ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่เป็นวาระเร่งด่วน และการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทตามพันธกรณี ระหว่างประเทศ ครั้งที่ 4/2560 เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2560 ที่มีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้รายงานความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทในพื้นที่ ป่าภูทับเบิก และเสนอเพื่อพิจารณาความจำเป็นในการนำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทในพื้นที่ ภูทับเบิก พุทธศักราช 2560-2565 (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการขออนุมัติใช้แผนแม่บทในการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทในพื้นที่ จาก คณะรัฐมนตรี) มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาท เนื่องจากไม่อาจบริหารจัดการคน และพื้นที่ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล แผนแม่บทประกอบด้วยแผนเฉพาะด้าน 6 แผน คือ แผนการบริหาร และจัดการพื้นที่ภูทับเบิก แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน แผนการจัดการพื้นที่ที่อยู่อาศัย ผลการจัดการ พื้นที่ดินทำกิน แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้ และแผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง รายละเอียดดังนี้

แผนการบริหาร และจัดการพื้นที่ภูทับเบิก

หลักการและเหตุผล

การบุกเบิกพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการขยายรีสอร์ท และพื้นที่ทำกินเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้พื้นที่ภูทับเบิกเป็นพื้นที่ป่าไม้เดิมมีการใช้พื้นที่ที่ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และความไม่ปลอดภัยของอาคาร รวมไปถึงการก่อสร้างลำพื้นที่ป่าไม้ที่ควรสงวนไว้ ผู้ที่รุกกล้าผิดกฎหมายก็อยู่ระหว่างการดำเนินการตามกฎหมายในหลักการ จึงจำเป็นต้องคืนสภาพพื้นที่ป่าไม้ให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการคงสภาพป่าต้นน้ำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบริหาร และจัดการใช้พื้นที่ป่าไม้เดิม ซึ่งยังคงมีการใช้ที่ดิน เป็นพื้นที่อาศัย และพื้นที่รองรับการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ภูทับเบิก ให้มีการกำกับดูแลพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อจัดทำแผนแม่บทการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรส่วนกลางให้มีความเหมาะสม

รายละเอียดแผน

1. จัดตั้งหน่วยงานดูแลรับผิดชอบงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการดำเนินงานในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ, กรมป่าไม้, กรมอุทยานแห่งชาติฯ และจังหวัดเพชรบูรณ์
2. จัดให้มีคณะกรรมการระดับกระทรวงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ
3. จัดให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. จัดทำผังการพัฒนาพื้นที่ภูทับเบิกตามแผนแม่บท (ผังเสนอแนะพื้นที่เฉพาะภูทับเบิก) โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือกรมโยธาธิการ และผังเมือง
5. จัดให้มีพื้นที่ทำการ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักบุคคล ผู้ปฏิบัติงาน ตามภารกิจความรับผิดชอบในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
6. จัดให้มีคณะกรรมการคัดกรองราษฎรหรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
7. จัดตั้งกลุ่มประชาคม กลุ่มสหกรณ์ เพื่อกำกับดูแลพื้นที่ร่วมกับภาครัฐ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
8. จัดให้มีมาตรการรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดระเบียบการใช้พื้นที่ตามวัตถุประสงค์ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้, กรมพัฒนาสังคมฯ และจังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการจัดการพื้นที่ผ่อนปรน

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ผ่อนปรนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักของภูเก็ต แต่ขาดความเป็นระเบียบ มีการก่อสร้างที่รุกล้ำพื้นที่ทำกินเดิมและพื้นที่ป่าไม้บางส่วน ส่งผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติ และทัศนียภาพที่มีความเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการที่กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ และพื้นที่เสี่ยงภัย
2. จัดระเบียบเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ

รายละเอียดแผน

1. ดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ประกอบการที่กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ และพื้นที่เสี่ยงภัย โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้
2. ปรับปรุงโครงสร้างอาคารที่ไม่มั่นคงแข็งแรงตามมาตรฐานทางวิศวกรรม โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง
3. พัฒนา พื้นที่พื้นที่ที่รับมอบจากการบังคับคดีและพื้นที่ส่วนกลาง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. จัดให้มีมาตรการควบคุม กำกับดูแลมาตรฐานการดำเนินกิจการที่ร้านอาหารร้านขายสินค้า ที่ผู้ประกอบการเป็นราษฎรชาวเขาที่อยู่ดั้งเดิม โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
5. กำหนดมาตรการและกำกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
6. ส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น การจัดให้มีตลาดกลางสินค้าการเกษตรและสินค้าพื้นถิ่น โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ
7. กำหนดมาตรการการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร เพื่อลดปัญหาปริมาณขยะในพื้นที่ โดยควบคุมดูแลสร้างกฎระเบียบในพื้นที่ผ่อนปรนและพื้นที่พักอาศัยทำกินให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
8. จัดให้มีการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่จะขึ้นภูทับเบิกตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย

หลักการและเหตุผล

พื้นที่อยู่อาศัยมีจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นเกิดการขยายพื้นที่รองรับการอยู่อาศัย ส่งผลให้ไม่ได้รับการบริการดูแลด้านสาธารณสุขโรคและระบบคมนาคมที่ทั่วถึงจากข้อจำกัดด้านภูมิประเทศที่เป็นลักษณะภูเขาพื้นที่สูงต้องใช้งบประมาณสูงในการบริการด้านต่างๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย และ ควบคุม การขยายตัวแบบกระจายรวมถึงดูแลส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของราษฎรชาวไทยภูเขาในพื้นที่ตามแผนแม่บท

รายละเอียดแผน

1. ดูแล รักษา พัฒนาและจัดหา จัดวางระบบสาธารณสุขโรค และสาธารณสุขการให้ เพียงพอกับความต้องการของชุมชน และรองรับการขยายตัวในอนาคตอย่างเหมาะสม โดยมี หน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. จัดทำแนวทางการใช้พื้นที่เดิมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งตอบสนองราษฎรและผู้ใช้บริการในพื้นที่ทั้งปัจจุบัน และ ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. จัดระเบียบพื้นที่อยู่อาศัยเดิมให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ ให้มีสุขลักษณะที่ดี โดยมี หน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
5. จัดหาพื้นที่และอุปกรณ์เพื่อการนันทนาการ การออกกำลังกาย ภายในหมู่บ้าน โดยมี หน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการจัดการพื้นที่ทำกิน

หลักการและเหตุผล

อาชีพหลักของชุมชนคือการทำเกษตรกรรม และเพื่อรองรับจำนวนคนในครัวเรือน ที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการขยายพื้นที่ทำกินรุกล้ำพื้นที่ป่าประกอบกับชุมชน ขาดความรู้เรื่องพืชพันธุ์ ที่เหมาะสม และการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ที่ดี จึงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชพันธุ์ที่หลากหลายตามฤดูกาล และการเพิ่มมูลค่า ผลผลิตในรูปแบบ การเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการบริหารจัดการ
2. เพื่อลดการรุกล้ำพื้นที่และเพิ่มแนวทางการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น หรือ กาแฟ ระหว่างแปลงผัก

รายละเอียดแผน

1. กำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการรุกรานพื้นที่อื่น โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้, กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
2. จัดให้มีมาตรการบังคับควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างเหมาะสม ลดการทำลายความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อระบบนิเวศ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือกาแฟ ระหว่างแปลงผัก เพื่อการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และ กรมส่งเสริมการเกษตร
4. ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับรูปแบบเกษตรกรรมที่ทำอยู่
5. จัดให้มีพื้นที่ตลาดกลางสำหรับราษฎร เพื่อรองรับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชาวเขา โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
6. ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และจดทะเบียนในรูปของสหกรณ์ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ป่าไม้และเกิดการรุกรานต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คั้นพื้นที่ป่าเพื่อรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน

รายละเอียดแผน

1. ป้องกันและปราบปราม รักษาพื้นที่ที่มีสภาพป่า โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้ และ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
2. กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจน โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้ และ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
3. ควบคุมและป้องกันรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A ให้คงไว้ให้มากที่สุด ส่งเสริมโครงการปลูกป่าเพิ่มเติม โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้
4. ป้องกันการรุกรานพื้นที่ป่าไม้ โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย และการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ราษฎรในการปกป้องรักษาพื้นที่ป่าและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้
5. วางมาตรการกำหนดช่วงเวลาการเข้าใช้พื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และป่าไม้ ให้สามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้
6. พัฒนาพื้นที่ส่วนกลางที่ได้มาจากบังคับใช้กฎหมาย โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้ และ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และจังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

หลักการและเหตุผล

พื้นที่สาธารณะส่วนกลางมีความจำเป็นต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงชุมชนกับภาครัฐด้วยกิจกรรมที่หลากหลายให้เกิดการสนับสนุนอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนกลางให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน และเกิดความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันทั้งภาครัฐและชุมชน

รายละเอียดแผน

1. วางแผนและจัดทำกรวางผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินส่วนกลาง เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม ส่งเสริมอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดียิ่งขึ้น โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง
2. จัดให้มีพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมส่งเสริมการค้าขายสินค้าเกษตรกรรม หัตถกรรม และสินค้าอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ให้แก่ชุมชน โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. จัดให้มีพื้นที่ เพื่อเป็นที่ทำการสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลพื้นที่พร้อมบ้านพักเจ้าหน้าที่ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. จัดให้มีพื้นที่ ทำแปลงสาธิตการเกษตรเพื่อส่งเสริม การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (TOWS Matrix)

ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่อกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (TOWS Matrix) สำหรับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก

จุดแข็ง

1. สภาพพื้นที่เป็นสันภูเขาสูงมีความลาดชัน ล้อมรอบด้วยป่าไม้ มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม
2. ฤดูท่องเที่ยวมีอากาศหนาวเย็น เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ฤดูหนาวที่ได้รับความนิยมสูง
3. ระยะทางห่างจากตัวเมือง อำเภอหล่มสัก และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ รอบๆ พื้นที่ไม่มากนัก สามารถเข้าถึงได้ด้วยทางหลวงชนบท และทางหลวงแผ่นดิน
4. สภาพภูมิประเทศ ประกอบกับภูมิอากาศที่ดี ทำให้สามารถปลูกพืชไร่ ผักกะหล่ำปลี ได้ผลผลิตดี สร้างรายได้ให้แก่ราษฎรเป็นอย่างดี
5. เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องสงวนรักษาเป็นต้นน้ำลำธารของกลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำโขง

6. ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และอุทยานแห่งชาติที่มีชื่อเสียง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติเขาค้อ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

7. หมู่บ้านและชุมชนส่วนใหญ่รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยภูเขา มีที่อยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มก้อน มีพื้นฐานความเป็นชุมชนที่พร้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรม ศาสนา และการศึกษา

จุดอ่อน

1. ถนนทางขึ้นภูทับเบิกเป็นเส้นทางคดเคี้ยวลาดชันสูงมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุและถนนสัจจร ภายในพื้นที่มีสภาพทรุดโทรม แคบ ไม่มีการกำหนดเขตทางอย่างชัดเจน ไม่มีทางระบายน้ำ

2. การใช้พื้นที่ดินปัจจุบันยังไม่มีการวางแผนผังอย่างเป็นระบบ ทำให้มีการใช้ที่ดินหลากหลายกระจายตัวไปตามแนวถนนหลักอย่างไม่เป็นระบบระเบียบ

3. ไม่มีหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับ ดูแล การบริหารจัดการด้านต่างๆ สำหรับราษฎรในพื้นที่

4. ธุรกิจบริการนักท่องเที่ยวของสถานประกอบการที่พัก และร้านค้าต่างๆ ไม่มีการวางแผนผังอย่างเหมาะสม ในฤดูท่องเที่ยวไม่มีการจัดระเบียบการใช้พื้นที่ และขาดแคลนพื้นที่จอดรถยนต์

5. ยังประสบปัญหาเรื่องผู้บุกรุก ผั่วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อการทำกิน

6. ราษฎรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการปลูกพืชผัก ยังใช้สารเคมีฆ่าศัตรูพืชเป็นปริมาณมากเพื่อดูแลผลผลิตทางการเกษตร

7. ราษฎรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นทางด้านเกษตรกรรม

8. ขาดการจัดการเรื่องการกำจัดขยะและการกำจัดน้ำเสียอย่างเป็นระบบ

9. หมู่บ้านทั้งสี่หมู่บ้านในพื้นที่ภูทับเบิก ยังพัฒนาได้ไม่ทัดเทียมกัน หมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากถนนหลักยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ยังขาดการวางระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน

แนวทาง/กลยุทธ์ เชิงรุก

1. นำพื้นที่ป่าไม้กลับคืนมา เพื่อรักษาคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A ซึ่งต้องสงวนรักษา และเป็นต้นทุนด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่

2. วางระเบียบการใช้พื้นที่บนภูทับเบิกอย่างเป็นระบบเพื่อควบคุมการใช้พื้นที่ตามวัตถุประสงค์หลัก คือการเป็นพื้นที่ทำกินของราษฎรชาวเขา และเพื่อสืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเขาไว้

3. ส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชเมืองหนาวที่นอกเหนือจากกะหล่ำปลี เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรชาวเขา

4. สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวภูทับเบิกในเชิงอนุรักษ์ ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาพื้นที่ป่าไม้ คุณภาพน้ำของภูทับเบิก และทำให้ภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวประทับใจ และกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

แนวทาง/กลยุทธ์ เชิงแก้ไข

1. กำหนดผู้กำกับดูแล และปฏิบัติงานอย่างชัดเจนในแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พ.ศ. 2560 - 2565
2. พัฒนา ปรับปรุงเส้นทางสัญจร ให้สะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้เดินทางทั้งราษฎร ชาวเขาและนักท่องเที่ยว เพื่อลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุ
3. กำหนดผังพื้นที่เฉพาะ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การคมนาคม สาธารณูปโภค และรูปแบบอาคาร
4. ส่งเสริม ให้ความรู้แก่ราษฎรชาวเขา เรื่องการปลูกทางเลือก เช่น กาแฟ เพื่อเกิดทางเลือก ด้านการเกษตรที่สามารถสร้างรายได้ได้มากขึ้น

แนวทาง/กลยุทธ์ เชิงป้องกัน

1. กำหนดผังพื้นที่เฉพาะในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อควบคุมพื้นที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบ สามารถจัดการเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเป็นระบบ และลดการบุกรุกแผ้วถางป่าไม้
2. กำหนดผังพื้นที่เฉพาะในพื้นที่ที่ได้คืนจากผู้กระทำผิดกฎหมาย เพื่อควบคุมการเติบโตอย่างไม่เป็นระเบียบของที่พักนักท่องเที่ยว ซึ่งอยู่บนพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม และเพื่อควบคุมรูปแบบที่พักให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
3. กำหนดผังพื้นที่เฉพาะ เพื่อกำหนดการดูแล เรื่องสาธารณูปโภคได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำ ที่จำเป็นทั้งการอุปโภค และบริโภค แต่มีอยู่อย่างจำกัด
4. ส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับสร้างรายได้ภายใต้พื้นที่ที่จำกัด ของครอบครัวชาวเขาที่มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้น อีกทั้งเพื่อสร้างทางเลือกที่จะเลี่ยงการใช้จ่ายจัดตั้งธุรกิจที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำธรรมชาติ

แนวทาง/กลยุทธ์ เชิงตั้งรับ

1. ให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากการใช้สารเคมี
2. รณรงค์ให้ใช้วิถีเกษตรพอเพียง และวิถีเกษตรอินทรีย์
3. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
4. ส่งเสริมเรื่องตลาดรองรับสินค้าการเกษตรอย่างเป็นระบบ
5. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบนิเวศกับชีวิตประจำวัน แก่ราษฎรชาวเขา เยาวชน และนักเรียน เพื่อให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง

โอกาส

1. หน่วยงานภาครัฐให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาเรื่องความเป็นอยู่ การทำกินของราษฎรในพื้นที่
2. ราษฎรในหมู่บ้านที่อยู่ในเส้นทางสัญจรหลัก มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีความสามารถพัฒนาศักยภาพให้ดียิ่งขึ้นได้ในอนาคต
3. ราษฎรสามารถสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว จากผลผลิตทางการเกษตร และการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

4. พื้นที่ตั้งของภูทับเบิกอยู่ในเส้นทางสัญจรของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติเขาค้อ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างสูง
5. ด้วยพื้นที่ตั้งเป็นภูเขาและสภาพอากาศที่หนาวเย็น ทำให้สามารถพัฒนาทางเลือกเพื่อการทำมาหากินทางการเกษตรแก่ราษฎรได้อย่างหลากหลาย เช่น การปลูกพืชเมืองหนาว การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือต้นกาแฟ

อุปสรรค

1. การโอนสิทธิ์ในการทำกินในพื้นที่ของราษฎรดั้งเดิม ให้แก่ ผู้ประกอบการจากนอกพื้นที่ ซึ่งต้องมีการดำเนินคดีแต่กระบวนการดำเนินคดีต้องใช้เวลาาน ทำให้มีการขยายตัวธุรกิจ ด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว
2. บริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวบางส่วนอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อดินถล่มระดับ 2 (จากข้อมูลทางธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี) หากมีฝนตกหนักน้ำชะดินอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวัน
3. นักท่องเที่ยวเริ่มเห็นถึงความไม่เหมาะสมของสถานประกอบการเนื่องจากสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับบริบทธรรมชาติของพื้นที่ ทำให้ภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวลดลง
4. สถานประกอบการเพื่อท่องเที่ยวยังไม่มีมาตรฐานที่เหมาะสมต่างคนต่างทำตามที่ต้องการ ไม่มีการวางระบบระเบียบ และขาดการกำกับดูแล
5. ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวหลายแห่งขาดการออกแบบก่อสร้างอย่างถูกต้องทางวิศวกรรม จากการตรวจสอบจากโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด พบว่าอาคารบางแห่งโครงสร้างไม่แข็งแรง มีความเสี่ยงต่อการทรุดพังได้
6. การขยายตัวของราษฎรเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และทำกินมีจำนวนเท่าเดิม จะทำให้เกิดเป็นชุมชนที่หนาแน่นยิ่งขึ้น
7. แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคมีจำกัด ขาดการจัดการด้านสาธารณสุขบริโภค ไม่เพียงพอต่อการรองรับการขยายตัวของราษฎรและการท่องเที่ยวในพื้นที่
8. การใช้ยากำจัดศัตรูพืชอย่างมากทำให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อม สารเคมีตกค้างไหลซึมลงสู่แหล่งน้ำลำธารเป็นอันตรายต่อการอุปโภคบริโภคได้
9. การกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกินของราษฎรบางส่วนยังไม่ชัดเจน เป็นกรณีให้เกิดการรุกล้ำพื้นที่ป่า
10. พื้นที่ภูทับเบิก มีชาวไทยภูเขา 2 ชนเผ่า คือ ชนเผ่าม้งเป็นราษฎรดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่อาศัยใน 3 หมู่บ้าน และชนเผ่าถิ่นเป็นกลุ่มที่ย้ายเข้ามาใหม่มีจำนวนน้อยกว่า อาศัยอยู่ใน 1 หมู่บ้านที่มีความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าปัญหาการบุกรุกพื้นที่ทำกินและพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล และตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานมากกว่า 10 ปี แล้ว โดยมีสาเหตุสำคัญจากสภาพความจำเป็นในด้านต่างๆ ของราษฎรในพื้นที่และนายทุนผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการปกครอง และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของหน่วยงานรับผิดชอบ ที่โครงสร้างการจัดหน่วยและงบประมาณของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ได้กำหนดไว้อย่างรอบคอบรัดกุมแล้วถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานอยู่ในพื้นที่อำเภอหล่มเก่า ซึ่งอาจจะสามารถใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลพื้นที่ดังกล่าว ได้ก็ตาม แต่ยังมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตามสายงานปกติ ที่จะเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวอีกมาก ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของพื้นที่นั้นมีสภาพ เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และยังไม่มีการเพิกถอนหรือยกเลิกสภาพป่าสงวนแต่อย่างใดการกระทำความผิดกฎหมายกรณีใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นจึงยังคงอยู่ในอำนาจของกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ด้วย

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูทับเบิก มีเงื่อนไขของการปกครองที่ไม่เหมือนกับราษฎรที่อาศัยอยู่ตามชุมชนทั่วไปของประเทศ กล่าวคือ การที่พื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงทำให้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินที่ได้รับการจัดสรร ตามกฎหมายที่ดิน เพียงแต่สามารถเข้าอยู่อาศัยและทำกินได้เป็นการชั่วคราวโดยไม่มีระยะเวลากำหนดแต่สามารถทอดทิ้งทางมรดกให้แก่ทายาทตามกฎหมาย

การที่จะเข้าไปดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ให้ถูกต้องตามเงื่อนไขของการใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้ได้ นั้น หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ จะต้องใช้หลักนิติศาสตร์เป็นหลักในการเข้าไปตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง และดำเนินคดีกับผู้ที่ทำให้ผิดกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันในทุกกรณี และทุกรายอย่างเท่าเทียมกันจะยกเว้นหรือมีในเงื่อนไขใดๆ ไม่ได้ เพื่อมิให้ถูกนำมาเป็นข้ออ้างหรือถูกกล่าวหาว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ และมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากเกิดการโต้แย้ง ชัดขวางและต่อต้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในที่สุด

จากการวิจัยพบว่า ความจำเป็นเร่งด่วนที่สุด คือการที่จะต้องมีความจำเป็นของราษฎรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมอำนวยความสะดวกประสานงาน และกำกับดูแลพื้นที่ ให้มีความต่อเนื่องต่อไป จนกว่าจะมีการปรับเปลี่ยนสภาพของพื้นที่ ไปสู่สถานะ หรือสภาพของพื้นที่ที่มีการอยู่อาศัยของชุมชนตามปกติ ที่จะสามารถใช้ระเบียบกฎหมายหรือข้อบังคับฯ โดยไม่มีข้อจำกัดในทางปฏิบัติเหมือนกับสังคมชุมชนทั่วไป ซึ่งจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วน และอาจต้องพิจารณาเสริมด้วยหน่วยงานที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้ สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปด้วย

ทั้งนี้ในพื้นที่เขาค้อเป็นพื้นที่ที่มีความล่อแหลม ที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้ง และการแย่งชิงผลประโยชน์กันอย่างรุนแรง จากกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล และนักการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ต่อไป และหน่วยงานดังกล่าว ควรจะเป็นกองทัพภาคที่ 3 และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3

การดำเนินการโดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นหลักนั้น มีเป้าหมายเพื่อยุติการกระทำผิดกฎหมายในพื้นที่ แม้ว่าในหลักของการบังคับใช้กฎหมายที่ดีที่สุด คือการให้ความร่วมมือและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่ต้องบังคับก็ตามแต่ในกรณีที่มีผู้ตื้อดื้อไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้วมีความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องนำกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และลงโทษผู้ที่กระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายที่จะต้องคำนึงถึง คือการกำหนดเป็นขั้นตอนที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงพิจารณาหาหนทางดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาพื้นที่ที่ต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ที่กำหนดขึ้นทั้ง 3 รูปแบบ นั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา ท่าทีของราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แนวโน้มของการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่แล้ว พบว่าการกำหนดรูปแบบ (Model) ที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อคิดเห็นที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในบทที่ 3 ทำให้การปฏิบัติในแต่ละรูปแบบ (Model) มีความแตกต่างกัน และมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน การเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทำให้การปฏิบัติที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันออกไปด้วย แต่ภายใต้เงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับฯ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน และนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานของรัฐแล้วไม่สามารถที่จะนำรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเป็นการขัดแย้งต่อกฎหมายหรือข้อบังคับฯ และนโยบายของรัฐมาใช้ปฏิบัติในพื้นที่ ได้ในขณะนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวทาง การแก้ไขปัญหาโดยใช้แผนแม่บท จึงเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด แก่ผู้กระทำผิดทุกกรณี อย่างเท่าเทียมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อยึดพื้นที่กลับคืนมาจากการถือครองของบุคคลภายนอก และเป็นการพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้มีการดำเนินงาน ตามพระราชดำริ ให้มีความต่อเนื่องต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายออกมารองรับ และมีผลบังคับใช้ เพื่อให้เข้าสู่สภาพของการปกครองตามปกติ ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจะนำไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ เป็นส่วนรวม ตามแนวทางนี้โดยเร็วที่สุด

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย ควรจะต้องดำรงความมุ่งหมายของการแก้ปัญหาพื้นที่ภูทับเบิกเอาไว้ให้ต่อเนื่อง โดยจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเป็นเพราะเหตุผลใด

1.2 เห็นควรให้จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยหลักที่จะต้องเข้าไปปรับผิชอบดำเนินการ และกำกับดูแล ให้มีความต่อเนื่องต่อไป โดยจะต้องมีการบูรณาการเจ้าหน้าที่จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน, กรมปศุสัตว์, กรมประมง, กรมชลประทาน, และหน่วยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปร่วมในการปฏิบัติด้วย

1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำแนวทางพัฒนาพื้นที่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปใช้ขยายผลหลังจากการฟื้นฟูสภาพพื้นที่โครงการฯ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่อยู่ในแนวพื้นที่ 2 ข้างทาง ให้เป็นพื้นที่เกษตรปลอดสารพิษหรือเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของราษฎร และส่งเสริมให้ราษฎรใช้ศักยภาพของพื้นที่ทำกินปลูกพืช ผัก ผลไม้และดอกไม้ที่อยู่บนพื้นที่สูงต่อไป

1.4 จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรพิจารณาทบทวนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดประเด็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก เฉพาะในพื้นที่ใหม่ โดยเปลี่ยนไปใช้ในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแทนการมุ่งที่จะใช้ศักยภาพหรือ สภาพทางกายภาพของภูมิประเทศเป็นจุดขายหลัก ซึ่งเป็นผลทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ประหยัดและสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติเหมือนกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรปลูกจิตสำนึกแก่เด็กและประชาชนทั่วไป ให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ยกย่องบุคคลที่เสียสละเพื่อส่วนรวม

1.6 มาตรการที่ดีในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ซึ่งมีประสิทธิภาพ คือหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ จะต้องสำรวจและกำหนดแนวเขตให้ชัดเจน โดยมีหลักเขตที่มั่นคงถาวร และมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้กระทำผิดอย่างต่อเนื่อง

1.7 ควรดำเนินการจัดระบบผังเมืองในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่ถูกทิศทางโดยแบ่งเป็นเขตพื้นที่ (Zone) ตามสภาพที่เป็นจริง และวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ เช่น เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่อยู่อาศัยหรือเขตชุมชน เขตพื้นที่การเกษตร เขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตพื้นที่แหล่งน้ำและต้องกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบดูแลให้ชัดเจนด้วย

1.8 หน่วยงานของรัฐควรเร่งรัดดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแก่ราษฎร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการ ว่าที่ดินทำกินของราษฎรไม่สามารถซื้อขายได้ ผู้ที่ฝ่าฝืนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และจะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนที่ดินทำกิน และควรที่จะวางแผนพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่องต่อไป โดยจะต้องมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพหลัก และหน่วยงานที่เหลือเป็นหน่วยให้การสนับสนุนในแต่ละแผนงานด้วย

1.9 หลังจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายทุกรายแล้ว ควรพิจารณาหาทางแก้ไขหรือดำเนินการต่อไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการและรักษาผลประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรจะเป็นเจ้าภาพหลักในการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดพื้นที่อยู่อาศัย ให้เป็นเขตชุมชนที่อยู่อาศัย โดยกันพื้นที่ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ทำกินของราษฎรควรกันออกจากเขตป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้เอกสารรับรองสิทธิการเข้าอยู่อาศัยและทำกินเป็นการชั่วคราวเช่นเดิมหรือเป็นหนังสือรับรอง จากกรมป่าไม้ สำหรับพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการหรือที่หน่วยงานของรัฐดูแล ใช้ประโยชน์ และพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ควรกันออกจากพื้นที่ป่าและให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงดูแล เช่น กรมธนารักษ์ หรือฝ่ายปกครองของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะทำให้การดูแลป้องกันไม่ให้มีการกระทำผิดกฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.10 หน่วยงานราชการทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเพื่ออนุรักษ์ พัฒนา และบำรุง รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง จริงจัง ต่อเนื่อง และให้เกิดความยั่งยืน โดยมีการวางแผนที่ดี มีการปฏิบัติการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตรวจสอบผลการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ภูทับเบิกให้มีความพร้อม ในการเป็น แหล่งเกษตรอินทรีย์ หรือการเกษตรปลอดสารพิษและเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวบนพื้นที่สูง รองรับ การเปิด ประตูสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ภูทับเบิก ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ภูทับเบิก ต่อการท่องเที่ยว ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ในระยะยาว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท” ในเอกสาร การสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลหมู่บ้าน นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

นรินทร์ชัย พัฒน์พงศา. การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 หน้า, 2546.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย.

กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยและเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าซาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

นักศึกษาหลักสูตรการปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ 109. “รูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟู ป่าต้นน้ำน้ำหนาว”. สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง , สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, กองบัญชาการกองทัพไทย, 2554.

พันธ์ศักดิ์ จันทร์ตั้ง. “ความพึงพอใจของราษฎรอาสาสมัครที่มีต่อการจัดการที่ดินโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”. เอกสารวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2553.

ยุพาพร รุ่งงาม. “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

rdpb. “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.rdpb.go.th/RDPB/front/Projects/AboutKingProjects.aspx?p=38>

rdpb. “แนวคิดและทฤษฎีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.rdpb.go.th/RDPB/front/king.aspx?p=3>

ภาษาต่างประเทศ

Non-Published Document

Barnard .C.I. the functions of the executive.Cambridge.MA: Harvard University Press ,
1998. Gilmer, Von Haller B. Industrial psychology. New York : Mc Graw – Hill, 1967 .

Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York: Harper and Row Publishers,
1970. Maslow, A.H. Quoted in Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology.
3rd. New York: Harcourt Brace & World, 1962.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองพลทหารม้าที่ 1. “โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”, 2530.
ข้อบังคับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเขต 3 ว่าด้วยหลักเกณฑ์เงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก พุทธศักราช 2521 ลง 22 พฤษภาคม 2521.
ฝ่ายบริหารงานปกครองที่ทำการปกครองอำเภอเขาค้อ. “บรรยายสรุป อำเภอเขาค้อ
จังหวัด เพชรบูรณ์”. เพชรบูรณ์, 2554.

รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าระดับจังหวัด
(คปป.จ.) จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ปี 2554.

รายงานการประชุม คณะทำงานแก้ไขปัญหาพื้นที่กองทัพภาคที่ 3 ขอใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาลุ่ม น้ำเข็ก
ครั้งที่ 1 ปี 2554 และครั้งที่ 2 ปี 2555.

อรนุช กนกสิริรัตน์. “คำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 ”. สำนักพิมพ์
คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2554.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การบุกรุกพื้นที่ : ศึกษากรณี ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ใน วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ซึ่งได้กำหนดให้นักศึกษาจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาเป็นเวลานานแล้ว การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะเวลาอันใกล้ และกลับเพิ่มความรุนแรงของปัญหามากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้มีการบริหารจัดการกับปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ให้มีความต่อเนื่อง จึงได้จัดทำแบบสัมภาษณ์นี้ขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจข้อมูล และรับทราบความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังที่จะนำข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจ มาเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ขอบเขตของการศึกษานี้ อยู่ในเขตพื้นที่ภูทับเบิก เท่านั้น จึงขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามข้อเท็จจริง

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นตามที่ท่านเห็นว่า เป็นประโยชน์มากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21 – 30 ปี 31 – 40 ปี
 41 – 50 ปี 51 – 60 ปี 61 ปีขึ้นไป
3. การศึกษา ต่ำกว่า ม.3 ม.3 ม.6/ปวช.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ.....
4. ศาสนา พุทธ อิสลาม
 คริสต์ อื่นๆ.....
5. ประเภทบุคคล ประชาชนทั่วไป ราษฎรอาสาสมัคร (รอส.)
 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยตรง ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
6. ที่อยู่อาศัย ในอำเภอหล่มเก่า นอกพื้นที่อำเภอหล่มเก่า
 อื่นๆ ระบุ .....

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ และความคิดเห็นในการแก้ไข พื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

2.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ หรือไม่ หากท่านทราบ ท่านเห็นว่าสภาพปัญหาของการบุกรุกพื้นที่ เป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.2 ท่านทราบหรือไม่ ว่าปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุจากอะไร (ท่านสามารถตอบได้หลายสาเหตุ)

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 การที่ราษฎร ในพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ บางคนนำที่ดินที่ได้รับการแบ่งมอบให้ใช้ทำกินเป็นการชั่วคราว ไปขายให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อสร้างรีสอร์ทนั้นท่านคิดว่าเขามีความจำเป็นอย่างไร และควรจะดำเนินการในเรื่องนี้อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.4 การที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจับกุมผู้ที่สร้างรีสอร์ทในพื้นที่พื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ในห้วงที่ผ่านมาท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.5 ท่านเห็นว่าในพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรจะต้องมีหน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบ ดูแล ควบคุมราษฎร ให้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายหรือมาตรการ ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตเพื่อให้สามารถพัฒนาพื้นที่ภูทับเบิก ให้มีความเจริญขึ้นอย่าง เป็นระบบ โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ และควรจะมีมาตรการอื่นๆ อีกหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 ท่านมีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ อย่างไร ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ เพื่อจะพัฒนาพื้นที่ ให้เป็นแหล่งต้นน้ำสายหลักที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ สวยงาม มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัย ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พันเอก กิตากร จันทรา

วัน เดือน ปี เกิด 11 พฤศจิกายน 2509

การศึกษา ก่อนเข้ารับราชการ - โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 36
ระหว่างรับราชการ - หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่า ม. รร.ม.ศม. ปี 2534
- หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่า ม. รร.ม.ศม. ปี 2537
- หลักสูตรหลักประจำ รร.สธ.ทบ.สบส. ชุดที่ 76 สำเร็จปี 2541
- หลักสูตรวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 60 ปี 2558

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- ผู้บังคับหมวดรถถัง กองร้อยรถถัง กองพันทหารม้าที่ 2 (ร้อยตรี 1 มี.ค. 2532)
- รองผู้บังคับกองร้อยรถถัง กองพันทหารม้าที่ 2 (ร้อยเอก)
- ผู้บังคับกองร้อยรถถัง กองพันทหารม้าที่ 2 (พันตรี)
- นายทหารฝ่ายยุทธการและการฝึก กองพันทหารม้าที่ 2 (พันตรี)
- ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 76 (พันตรี)
- ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายข่าวกรอง (ฝ่ายอากาศ) กองพลทหารม้าที่ 1 (พันตรี)
- ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน กองพลทหารม้าที่ 1 (พันตรี)
- หัวหน้าฝ่ายกรรมวิธีข้อมูล กองพลทหารม้าที่ 1 (พันโท)
- ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 28 (พันโท)
- หัวหน้าฝ่ายข่าวกรอง กองพลทหารม้าที่ 1 (พันโท)
- ผู้บังคับการส่วนแยก กองบัญชาการช่วยรบที่ 3 (พันเอก)
- หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มณฑลทหารบกที่ 31 (พันเอก)
- รองผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพน้อยที่ 3 (พันเอก)
- รองผู้บังคับการ กรมทหารม้าที่ 3 (พันเอก)
- ผู้บังคับการ กรมทหารม้าที่ 3 พันเอก (พิเศษ)
- รองผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ 1 พันเอก (พิเศษ)
- รองผู้บัญชาการ มณฑลทหารบกที่ 33 พันเอก (พิเศษ)
- รองผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ 1 พันเอก (พิเศษ)

ตำแหน่งปัจจุบัน

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ : ศึกษากรณี ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย พันเอก กิตากร จันทรา

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 65

ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ภูทับเบิกตั้งอยู่ในเขตท้องที่ ตำบลวังบาล และตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,768 เมตร ราษฎรได้เข้าครอบครอง และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ เพื่อทำการเกษตร แบบขั้นบันไดตามภูเขา อันเป็นต้นเหตุทำให้ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย และถูกทำลาย

ภูทับเบิกได้รับการจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ที่ให้ กรมประชาสงเคราะห์ (กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ ปัจจุบัน) กั้นพื้นที่ ในเขตติดต่อระหว่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย ออกจากเขตป่าไม้ถาวร รวม 212,500 ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 175,000 ไร่ พื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 21,875 ไร่ และพื้นที่จังหวัดเลย จำนวน 15,625 ไร่ เพื่อให้เป็นเขตที่ดินจัดสรร เพื่อการเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย แต่เนื่องจากในห้วงเวลาดังกล่าวประสบปัญหาด้านความมั่นคง ประกอบกับสภาพภูมิประเทศเป็นป่าไม้ และภูเขาสูงใหญ่ - น้อยสลับซับซ้อน บางพื้นที่สูงชัน เป็นต้นน้ำลำธารที่มีฝนตก หนาแน่น กรมประชาสงเคราะห์ จึงพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นการสมควรที่จะนำที่ดินดังกล่าวมาออกเอกสารสิทธิ ให้แก่ราษฎรตามพระราชบัญญัติ จัดที่ดิน เพื่อการครองชีพ พุทธศักราช 2485 เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการครอบครองของราษฎร และไม่อยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้ที่ดินถูกจำหน่ายจ่ายโอน และเปลี่ยนมือไป จึงไม่มีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง โดยแนวทางในการบริหารจัดการในรูปแบบของการให้สิทธิครอบครองเพื่ออยู่อาศัย และทำกินแทน ดังนั้น นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และ เลย จึงไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย

ในปี 2544 เกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลน้ำซุน และตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน เกิดดินโคลนถล่มจากภูเขาสูงชัน ทำให้ราษฎร เสียชีวิต 131 คน บาดเจ็บ 109 คน สูญหาย 5 คน และมีราษฎรได้รับความเดือดร้อนอีก 1,749 ครัวเรือน 8,889 คน ซึ่งจากการตรวจสอบหาสาเหตุการเกิดอุทกภัยดังกล่าว พบว่าเหตุการณ์ในครั้งนั้น

สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินทำกิน การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ การบุกรุกสภาพป่าไม้เชิงเขา ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรง ทำให้น้ำท่วมอย่างรวดเร็ว และแรง ชะล้างหน้าดินพังทลาย ตามลักษณะทางธรณีวิทยา สภาพภูมิประเทศ ที่มีความลาดชันสูง หรือมีทางน้ำคดเคี้ยว จะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มได้ง่าย รัฐบาลจึงจัดให้มีการสำรวจการถือครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในลักษณะต่างๆ อันอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติรวมถึงกรณีการบุกรุกพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้ได้มีการสำรวจ และจัดทำแนวเขตในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร ชาวเขาในพื้นที่ ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า ที่ดินที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขากันออกจากพื้นที่ป่า จากเดิม 175,000 ไร่ สมควรให้คงไว้ใช้ประโยชน์เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่อยู่อาศัยและ ทำกิน 47,121 ไร่ แบ่งเป็นเขตอำเภอเขาค้อ 33,674 ไร่ และเขตอำเภอหล่มเก่า 13,447 ไร่ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ปรากฏอยู่ในมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 อย่างแท้จริง สวนพื้นที่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ ได้ทำการส่งคืน ให้กับกรมป่าไม้ จำนวน 127,879 ไร่ จากจำนวน 132,626 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A ชั้นที่ 1B และ ชั้นที่ 2 จัดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ตามปรากฏในมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 ที่เห็นชอบการแก้ไขปัญหาราษฎรบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งทางราชการยังไม่ให้เข้าใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้ และธรรมชาติ โดยให้กระทรวงแรงงานสวัสดิการสังคม โดยกรมประชาสงเคราะห์ รับเรื่องดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ โดยกรมป่าไม้ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงฟื้นฟู โดยให้กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมมอบพื้นที่ให้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ โดยการจัดตั้งกองทุนร่วมลงทุน หรือใช้การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยให้ประสานการดำเนินการในรายละเอียดกับกระทรวงอุตสาหกรรมต่อไป นอกจากนี้ยังให้กรมประชาสงเคราะห์ ร่วมกับกรมป่าไม้ พิจารณา และดำเนินการในทำนองเดียวกัน ให้ครอบคลุมถึงพื้นที่ป่าในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์แต่ยังมีได้ใช้ประโยชน์ด้วย และให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ

ปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าของบุคคลภายนอก และราษฎรชาวเขา เผ่าม้งทั้งใน และนอกพื้นที่ เพื่อประกอบธุรกิจรีสอร์ท เพื่อการท่องเที่ยว ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินผิดวัตถุประสงค์ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 ซึ่งให้จัดเป็นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย แม้ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจะทำการเกษตรโดยประกอบอาชีพปลูกกะหล่ำปลีเป็นส่วนใหญ่ แต่ในช่วงที่มีการส่งเสริมให้ภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีที่พักเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ราษฎรชาวเขาเผ่าม้งจึงแบ่งพื้นที่เพื่อก่อสร้างที่พักหรือรีสอร์ทรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ (ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์ ในปัจจุบัน) หน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ เคยมีคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว แต่ศาลปกครอง พิษณุโลกได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับให้ผู้ปลูกสร้างอาคารรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทำให้ไม่สามารถควบคุมการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างได้ ก่อให้เกิดการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างอย่างไร้ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และอาจมีความไม่มั่นคงแข็งแรง เป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยว และประชาชนได้

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เร่งรัดสำรวจรีสอร์ท คัดกรองผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดิน ภูทับเบิก ออกแบบแผนผังการใช้ที่ดิน และสำรวจทำผังภาพรวมทั้งหมดของที่ดิน จำนวน ๔๗,๑๒๑ ไร่ สำหรับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลคดีความ และเร่งรัดดำเนินการ และป้องกันมิให้ก่อสร้างใหม่ ส่วนกระทรวงมหาดไทย ประกาศผังเมืองรวม และบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เร่งฟื้นฟูระบบนิเวศ ป้องกันการเกิดภัยพิบัติ เช่น การป้องกันดินถล่ม และดูแลการจัดการขยะ สุขอนามัย ระบบสาธารณสุข

ซึ่งต่อมาได้ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา โดยกรมการท่องเที่ยวบูรณาการทำงานแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิกอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีอุปสรรคในการดำเนินการตามระเบียบข้อกฎหมาย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับราษฎรในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้อยู่อาศัย และทำกิน และที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่สามารถแก้ไขให้คลี่คลายลงได้ อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เพื่อมาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในพื้นที่ตำบลวังบาล ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยอาศัยกลไกการระงับปราบปราม และป้องกันการกระทำที่มิผลกระทบบนพื้นที่ป่าภูทับเบิก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้มีการเร่งรัดฟื้นฟูป่าภูทับเบิกให้กลับคืนสู่สภาพเดิม รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีคำสั่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ ๑๕๑๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครอง และใช้ประโยชน์ที่ดินป่าภูทับเบิก ในพื้นที่ ตำบลวังบาล ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๕/๒๕๕๗ โดยมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำการรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้าง รีสอร์ท อย่างต่อเนื่อง และมีราษฎรชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ ๕๐ ราย ซึ่งเป็นเจ้าของรีสอร์ทได้ร้องขอความเป็นธรรม เนื่องจากมาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของพวกเขา ซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์ พิจารณาเห็นความจำเป็น สมควรจัดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของราษฎรชาวเขาเผ่าม้งดังกล่าวให้น้อยที่สุด

และทางจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เสนอแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่จังหวัดเพชรบูรณ์เสนอ โดยกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดประชุมทบทวนผลการศึกษ (ร่าง) แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

โดยได้ปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบเป็นที่เรียบร้อย ซึ่งแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาทุบเบิก พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ จะประกอบด้วยแผนเฉพาะด้าน ๖ แผน ดังนี้

- แผนการบริหาร และจัดการพื้นที่ทุบเบิก
- แผนการจัดการพื้นที่ผ่นปรน
- แผนการจัดการพื้นที่อยู่อาศัย
- แผนการจัดการพื้นที่ดินทำกิน
- แผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้
- แผนการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการบุกรุกพื้นที่ทุบเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหามีความถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องการบุกรุกในพื้นที่ทุบเบิก ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ในพื้นที่ จนเป็นสาเหตุให้ราษฎรทำการบุกรุกพื้นที่ป่า ขยาย แบ่งขาย ให้เช่า ที่ดินเพื่อการเกษตรให้แก่รายทุนหรือร่วมลงทุนกับบุคคลภายนอก เพื่อปลูกสร้างบ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ท ร้านอาหาร และโรงแรมโดยผิดกฎหมาย
๒. ศึกษานโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมาย ข้อบังคับ มติของคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยรูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ของรัฐที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติจริงอย่างได้ผลดีมาแล้วเป็นกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสรุปผลการประชุมคณะทำงานในการแก้ไขปัญหา การบุกรุกที่ดินของรัฐ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้วิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ซึ่งได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้แก่ กลุ่มชาวเขาเผ่าม้งภูทับเบิก กลุ่มผู้นำ และผู้ประกอบการท้องถิ่น กลุ่มประชาชนโดยทั่วไป กลุ่มผู้ประกอบการ บ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ท กลุ่มข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มสื่อมวลชน ประกอบกัน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเอกสารหลักฐานของทางราชการ ที่มีอยู่ ตลอดจนผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าปัญหา การบุกรุกพื้นที่ทำกินและพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ภูทับเบิก ตำบลวังบาล และตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานมากกว่า ๑๐ ปี แล้ว โดยมีสาเหตุสำคัญจากสภาพ ความจำเป็นในด้านต่างๆ ของราษฎรในพื้นที่และนายทุนผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการปกครอง และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือการขาด ความต่อเนื่องในการดำเนินงานของหน่วยงานรับผิดชอบ ที่โครงสร้างการจัดหน่วยและ งบประมาณของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ได้กำหนดไว้อย่างรอบคอบรัดกุมแล้ว

ถึงแม้ว่า จะมี หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานอยู่ในพื้นที่อำเภอหล่มเก่า ซึ่งอาจจะสามารถใช้อำนาจหน้าที่ตาม กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแลพื้นที่ดังกล่าว ได้ก็ตาม แต่ยังมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติสำหรับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตามสายงานปกติ ที่จะเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวอีกมาก ทั้งนี้เนื่องจาก คุณลักษณะของพื้นที่ นั้นมีสภาพ เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และยังไม่มีการเพิกถอนหรือยกเลิกสภาพป่า สงวนแต่อย่างใดการกระทำความผิดกฎหมายกรณีใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นจึงยังคงอยู่ในอำนาจของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๐๗ ด้วย

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูทับเบิก มียังเงื่อนไขของการปกครองที่ไม่เหมือนกับราษฎร ที่อาศัยอยู่ตามชุมชนต่างๆ ไปของประเทศ กล่าวคือ การที่พื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงทำให้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินที่ได้รับการจัดสรร ตามกฎหมายที่ดิน เพียงแต่สามารถเข้าอยู่อาศัย และ ทำกินได้เป็นการชั่วคราว โดยไม่มีระยะเวลากำหนดแต่สามารถถกทอดทางมรดกให้แก่ทายาทตาม กฎหมาย

การที่จะเข้าไปดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ให้ถูกต้องตามเงื่อนไขของการใช้พื้นที่จาก กรมป่าไม้ได้นั้น หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ จะต้องใช้หลักนิติศาสตร์เป็นหลักในการเข้าไปตรวจสอบ ข้อมูลที่ถูกต้อง และดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันในทุกกรณี และ ทุกรายอย่างเท่าเทียมกันจะยกเว้นหรือมีในเงื่อนไขใดๆ ไม่ได้ เพื่อมิให้ถูกนำมาเป็นข้ออ้าง หรือ ถูกกล่าวหาว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ และมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยาก เกิดการโต้แย้ง ขัดขวาง และต่อต้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในที่สุด

จากการวิจัยพบว่า ความจำเป็นเร่งด่วนที่สุด คือการที่จะต้องมีหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมอำนาจการประสานงาน และกำกับดูแลพื้นที่ ให้มีความต่อเนื่องต่อไป จนกว่าจะมีการปรับเปลี่ยนสภาพของพื้นที่ ไปสู่สถานะ หรือสภาพของพื้นที่ที่มีการอยู่อาศัยของชุมชนตามปกติ ที่จะสามารถใช้ระเบียบกฎหมายหรือข้อบังคับฯ โดยไม่มีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ เหมือนกับสังคมชุมชนทั่วไป ซึ่งจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วน และอาจต้องพิจารณาเสริมด้วย หน่วยงานที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้ สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไปด้วย ทั้งนี้ในพื้นที่ที่ถูทับเบิกเป็นพื้นที่ที่มีความล่อแหลมที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้ง และการแย่งชิงผลประโยชน์กันอย่างรุนแรง จากกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล และนักการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ต่อไป และหน่วยงานดังกล่าว ควรจะเป็นกองทัพภาคที่ ๓ และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๓

การดำเนินการโดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นหลักนั้น มีเป้าหมายเพื่อยุติการกระทำผิดกฎหมายในพื้นที่ แม้ว่าในหลักของการบังคับใช้กฎหมายที่ดีที่สุด คือการให้ความร่วมมือและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่ต้องบังคับก็ตามแต่ในกรณีที่ผู้ใดตั้งใจไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และลงโทษผู้ที่กระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายที่จะต้องคำนึงถึง คือ การกำหนดเป็นขั้นตอนที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงพิจารณาหาหนทางดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาพื้นที่ที่ต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ที่กำหนดขึ้น ทั้ง ๓ รูปแบบ นั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา ท่าทีของราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แนวโน้มของการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่แล้ว พบว่าการกำหนดรูปแบบ (Model) ที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อคิดเห็นที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในบทที่ ๓ ทำให้การปฏิบัติในแต่ละรูปแบบ (Model) มีความแตกต่างกัน และมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน การเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทำให้การปฏิบัติที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันออกไปด้วยแต่ภายใต้เงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับฯ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน และนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานของรัฐแล้ว ไม่สามารถที่จะนำรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเป็นการขัดแย้งต่อกฎหมายหรือข้อบังคับฯ แลนโยบายของรัฐมาใช้ปฏิบัติในพื้นที่ ได้ในขณะนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวทาง การแก้ไขปัญหาโดยใช้แผนแม่บท จึงเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด แก่ผู้กระทำผิดทุกกรณี อย่างเท่าเทียมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อยึดพื้นที่ กลับคืนมาจากการถือครองของบุคคลภายนอก และเป็นการพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำ และสิ่งแวดล้อม พร้อมกับให้มีการดำเนินงาน ตามพระราชดำริ ให้มีความต่อเนื่องต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขกฎหมาย ออกมารองรับ และมีผลบังคับใช้ เพื่อให้เข้าสู่สภาพของการปกครองตามปกติ ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจะนำไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ เป็นส่วนรวม ตามแนวทางนี้โดยเร็วที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย ควรจะต้องดำรงความมุ่งหมายของการแก้ปัญหาพื้นที่ ภูทับเบิก เอาไว้ให้ต่อเนื่อง โดยจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเป็นเพราะเหตุผลใด

๒. เห็นควรให้จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยหลักที่จะต้องเข้าไปรับผิดชอบดำเนินการ และกำกับดูแล ให้มีความต่อเนื่องต่อไป โดยจะต้องมีการบูรณาการเจ้าหน้าที่จากกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน, กรมปศุสัตว์, กรมประมง, กรมชลประทาน, และหน่วยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปร่วมในการปฏิบัติด้วย

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำแนวทางพัฒนาพื้นที่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปใช้ขยายผลหลังจากการฟื้นฟูสภาพพื้นที่โครงการฯ เพื่อรองรับ การขยายตัวทางเศรษฐกิจเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่อยู่ในแนวพื้นที่ ๒ ข้างทาง ให้เป็นพื้นที่เกษตร ปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของราษฎร และส่งเสริมให้ราษฎร ใช้ศักยภาพของพื้นที่ทำกินปลูกพืช ผัก ผลไม้และดอกไม้ที่อยู่บนพื้นที่สูงต่อไป

๔. จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรพิจารณาบทวนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดประเด็นการส่งเสริม การท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก เฉพาะในพื้นที่ใหม่ โดยเปลี่ยนไปใช้ในแนวทางการท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแทนการมุ่งที่จะใช้ศักยภาพ หรือ สภาพทางกายภาพ ของภูมิประเทศเป็นจุดขายหลัก ซึ่งเป็นผลทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ไม่ประหยัดและสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติเหมือนกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรปลูกจิตสำนึกแก่เด็กและประชาชนทั่วไป ให้เกิด ความรัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ยกย่องบุคคลที่เสียสละ เพื่อส่วนรวม

๖. มาตรการที่ดีในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ซึ่งมีประสิทธิภาพ คือหน่วยงาน ที่รับผิดชอบพื้นที่ จะต้องสำรวจและกำหนดแนวเขตให้ชัดเจน โดยมีหลักเขตที่มั่นคงถาวร และมีการ ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้กระทำผิดอย่างต่อเนื่อง

๗. ควรดำเนินการจัดระบบผังเมืองในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่ถูกทิศทาง โดยแบ่งเป็น เขตพื้นที่ (Zone) ตามสภาพที่เป็นจริง และวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ เช่น เขตพื้นที่ ป่าไม้ เขตพื้นที่อยู่อาศัยหรือเขตชุมชน เขตพื้นที่การเกษตร เขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตพื้นที่แหล่งน้ำ และต้องกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบดูแลให้ชัดเจนด้วย

๘. หน่วยงานของรัฐควรเร่งรัดดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยจะต้องมีการ ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแก่ราษฎร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการ ว่าที่ดินทำกินของราษฎรไม่สามารถซื้อขายได้ ผู้ที่ฝ่าฝืนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และจะต้องถูก ดำเนินคดีตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนที่ดินทำกิน และ ควรที่จะวางแผนพัฒนาพื้นที่ อย่างต่อเนื่องต่อไป โดยจะต้องมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็น เจ้าภาพหลัก และหน่วยงานที่เหลือเป็นหน่วยให้การสนับสนุนในแต่ละแผนงานด้วย

๙. หลังจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการคดีกับผู้กระทำความผิดกฎหมายทุกรายแล้ว ควรพิจารณาหาทางแก้ไขหรือดำเนินการต่อไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ และรักษาผลประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรจะเป็นเจ้าภาพหลักในการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดพื้นที่อยู่อาศัย ให้เป็นเขตชุมชนที่อยู่อาศัย โดยกันพื้นที่ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ทำกินของราษฎรควรกันออกจากเขตป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้เอกสารรับรองสิทธิการเข้าอยู่อาศัยและทำกินเป็นการชั่วคราวเช่นเดิมหรือเป็นหนังสือรับรอง จากกรมป่าไม้ สำหรับพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการหรือที่หน่วยงานของรัฐดูแล ใช้ประโยชน์ และพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ควรกันออกจากพื้นที่ป่าและให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงดูแล เช่น กรมธนารักษ์ หรือฝ่ายปกครองของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะทำให้การดูแลป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑๐. หน่วยงานราชการทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเพื่ออนุรักษ์ พัฒนา และบำรุง รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง จริงจัง ต่อเนื่อง และให้เกิดความยั่งยืน โดยมีการวางแผนที่ดี มีการปฏิบัติการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตรวจสอบผลการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง